



توراه اور • پاراشاها ویرا • مامار 2

ארדה נא וגו'

«اکنون فرود می آیم [و می بینم]»



ה' همه چیز را به گونه «آشکار و معلوم» می داند، بی آنکه علم او به آنچه دانسته می شود راه یابد. «چشمان گردان» ה'، ظرف های مراتب تجلی (Sefiros, ספירות) و فرشتگان اند که از طریق آن ها داوری از پایین برمی خیزد؛ و «فرود می آیم و می بینم» نزول مهر (Chesed, חסד) است که همان واقعیت ها را می نگرد و در پی یافتن استحقاق است.

تقدیم به افتخار

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

پدر ربه، رب لیوی بییتسخاک

LikuteiTorah.com



پاراشای حسیدی

/likuteitorah.com/fa/torah-ohr/vayeira/2

مقصود اصلی

ה' همه چیز را به گونه «آشکار و معلوم» می داند، بی آنکه علم او به آنچه دانسته می شود راه یابد. «چشمان گردان» ה'، ظرف های مراتب تجلی (ספירות, Sefiros) و فرشتگان اند که از طریق آن ها داوری از پایین برمی خیزد؛ و «فرود می آیم و می بینم» نزول مهر (חסד, Chesed) است که همان واقعیت ها را می نگرد و در پی یافتن استحقاق است.

در هر بخش: متن عبری، سپس ترجمه، و پس از آن توضیحی کوتاه زیر خطی طلایی. شماره های کوچک در متن عبری، یادداشتهای پایان متن هستند.

خلاصه مامار

این **מאמר** با پرسش هایی درباره سخنان ה' در مورد سدوم آغاز می شود: چرا «فریاد آن» و «که برآمده است» به صورت مؤنث آمده اند، و چرا ה'، که همه چیز را از آسمان می بیند، باید «فرود آید و ببیند»؟ برای پاسخ، **אדמו"ר הזקן** مسئله ای را پیش می کشد که فیلسوفان طرح کرده اند: چگونه ممکن است ذات بسیط یگانه بی شمار جزئیات را بداند، بی آنکه کثیر شود؟ تعبیر حکیمان، «آشکار و معلوم»، پاسخ آن است: علم ה' به آنچه می داند راه نمی یابد. با این حال، کتاب مقدس از «چشمان» ה' سخن می گوید که در زمین می گردند. این چشم ها ظرف های مراتب تجلی و فرشتگان اند که از طریق آن ها کردارها به بالا برمی خیزند، حال آنکه نور بی پایان (**אור אין סוף**, Or Ein Sof) درون آن ها به گونه «آشکار و معلوم» می داند. حاشیه ای مفصل، شناخت برتر فراگیری را که بی واکنش می داند - و کلید فهم علم پیشین و اختیار است - از شناخت فروتر در ظرف ها متمایز می کند که پاداش و کیفر را پدید می آورد. بنا بر زوهار (**זהר**)، «چشم های» مؤنث فرشتگان فرمانروایی (**מלכות**, Malchus) و داوری اند، و چشم های مذکر فرشتگان صفات عاطفی (**ז"א / זעיר אנוכי**, Z'eir Anpin) و مهرند. فریاد سدوم از مجرای مؤنث برمی خاست؛ «فرود می آیم و می بینم» نزول مهر است، همچون دیدن به جای شنیدن، تا همان واقعیت ها را به سوی استحقاق بخواند.

طرح کلی

- | | |
|---|---|
| 1 | پرسش ها درباره آیه
چرا صورت های مؤنث به کار رفته اند، و چرا ה' باید «فرود آید و ببیند»؟ فریاد، داوری فرمانروایی است. |
| 2 | «آشکار و معلوم»
مسئله فیلسوفان درباره عنایت و کثرت؛ علم ה' به آنچه می داند راه نمی یابد؛ چشمان گردان پرسشی تازه پدید می آورند که پاسخ آن نورها و ظرف هاست. |
| 3 | چشم ها به مثابه ظرف ها
کردارها از طریق فرشتگان و ظرف های فرمانروایی عالم صدور (אצילות , Atzilus) به بالا برمی خیزند؛ گردش از آن ظرف هاست. حال آنکه نور درونشان به گونه «آشکار و معلوم» می داند. |
| 4 | حاشیه: شناخت برتر و فروتر
شناخت برتر فراگیر بی واکنش می داند و سرچشمه بخشایش است؛ شناخت فروتر در ظرف ها پاداش و کیفر را پدید می آورد؛ علم پیشین و اختیار؛ «چشم نیکوی» یوسف و محروم شدن سدوم از آن. |

بر پایه زوهار: چشم‌های مؤنث فرشتگان فرمانروایی‌اند و چشم‌های مذکر فرشتگان صفات عاطفی؛ فریاد از طریق فرمانروایی برمی‌خیزد و ה' با مهر فرود می‌آید.

هر پرونده را می‌توان به سوی گناه یا استحقاق استدلال کرد؛ طوفان و قربانی نوح (נח) نشان می‌دهند که مهر همان استدلال را به استحقاق بدل می‌کند؛ «فرود می‌آیم» یعنی نور مستقیم در داوری فرود می‌آید.

سه خط مراتب تجلی؛ دیدن از خط راست بلند حکمت (Chochmah, חכמה) و مهر است، و شنیدن از فهم (Binah, בינה) در سمت چپ؛ فریاد شنیده می‌شود و ה' فرود می‌آید تا ببیند.

مفاهیم کلیدی

آشکار و معلوم גלוי וידוע

تعبیر حکیمان برای علم ה': همه‌چیز به‌سادگی در برابر او آشکار است، بی‌آنکه ذهن او به آنچه می‌داند راه یابد یا از آن متأثر شود. این تعبیر توضیح می‌دهد که چگونه ذات بسیط یگانه می‌تواند بی‌شمار جزئیات را بداند.

نورها و ظرف‌ها אורות וכלים

هر سفیره (ספירה, Sefirah) ظرفی دارد - خود صفت، مانند مهر یا قید و سخت‌گیری (גבורה, Gevurah)، که حد می‌گذارد و تعریف می‌کند - و نوری درون آن؛ پرتوی از بی‌نهایت مطلق (אין סוף, Ein Sof) که هیچ‌یک از آن صفات نیست.

چشم‌های ה' که می‌گردند עיני ה' משוטטים / עיניו משוטטות

ظرف‌های مراتب تجلی و فرشتگانی که از آن‌ها دریافت می‌کنند؛ از طریق آن‌ها کردارهای فرودستان مشاهده می‌شود و به بالا برده می‌شود. صورت مذکر به صفات عاطفی و مهر اشاره دارد و صورت مؤنث به فرمانروایی و داوری.

شناخت برتر و شناخت فروتر דעת עליון ודעת תחתון

شناخت برتر فراگیر است: همه‌چیز را می‌داند، بی‌آنکه به صفات جاری شود؛ از این‌رو واکنشی پدید نمی‌آورد و سرچشمه بخشایش است. شناخت فروتر در ظرف‌ها جای می‌گیرد و پاداش و کیفر را پدید می‌آورد.

نور مستقیم و نور بازگشتی אור ישיר ואור חוזר

نوری که از بالا به پایین فرود می‌آید (مهر) و نوری که از پایین به بالا برمی‌خیزد (גבורות, gevuros؛ نیروهای سخت‌گیری). فریاد همچون نور بازگشتی بالا می‌رود؛ «فرود می‌آیم» نور مستقیم مهر است.

بلند، کوتاه و میانه חד אריך וחד קציר וחד בינוני

سه خط مراتب تجلی: خط راست مهر تا دورترین حد می‌رسد، خط چپ سخت‌گیری تنها به شایسته‌ترین‌ها می‌رسد، و خط میانه بر هر کس که نیازمند باشد رحمت می‌آورد.

بخش 1 • 11

پرسش‌ها درباره آیه

1 **آرדה نא וגו'.** **הנה הכצעקתה הוא לשון נקבה וכן הבאה.** **ועשו לשון נקבה ולשון זכר.**¹ **וגם להבין מהו**
آرדה نא واراها הלא משמים הביט² ה'.

«اکنون فرود می‌آیم [و می‌بینم]» و غیره. واژه «برحسب فریادِ آن» (הכצעקתה, haktza'akasah) مؤنث است، و همین‌طور «که آمده است» (הבאה, haba'ah)؛ اما «کرده‌اند» (עשו, asu) صورتی است که هم برای مؤنث و هم برای مذکر به‌کار می‌رود. همچنین باید فهمید مقصود از «اکنون فرود می‌آیم و می‌بینم» چیست؛ حال آن‌که «از آسمان، ه' به زیر نگریم».

این مآمار با سخنان ه' پیش از نابودی سدوم آغاز می‌شود (پیدایش ۱۸:۲۱): «اکنون فرود می‌آیم و می‌بینم که آیا کاملاً مطابق فریادِ آن که به من رسیده، انجام داده‌اند یا نه.» **אדמו"ר הזקן** به نکته‌ای دستوری توجه می‌دهد: «فریادِ آن» و «که آمده است» مؤنث‌اند، درحالی‌که «کرده‌اند» (עשו, asu) صورتی جمع است که می‌تواند هم مذکر باشد و هم مؤنث. او پرسش دیگری نیز می‌افزاید: چرا ه' باید «فرود آید» و «ببیند»، حال آن‌که کتاب مقدس می‌گوید او از آسمان به زیر می‌نگرد و همه‌چیز را می‌بیند؟

אך פי' הכצעקתה היינו הצעקה העולה מבחי' מדת הדין שהיא בחי' מדת מלכות שנק' דין דינא
דמלכותא דינא³ רק שהוא דינא רפיא מלך במשפט יעמיד ארץ⁴ וז"ש [וזהו שכתוב] הכצעקתה הבאה⁵
וכמ"ש בערב היא באה.⁶

اما مقصود از «برحسب فریادِ آن» این است: فریادی که از مرتبهٔ صفتِ داوری برمی‌آید؛ این مرتبه، مرتبهٔ صفتِ فرمانروایی (מלכות, Malchus) است که «دین» (דין, din؛ داوری) خوانده می‌شود، [چنان‌که گفته‌اند:] «قانون (דינא, dina) پادشاهی، قانون است»؛ با این‌حال، این داوری نرم است، [چنان‌که آمده:] «پادشاه با عدالت، سرزمین را استوار می‌سازد.» و این است [مقصود از] «برحسب فریادِ آن که آمده است» (הבאה, haba'ah)، چنان‌که نوشته شده است: «شامگاه او می‌آمد» (באה, ba'ah).

نخستین پاسخ به صورت‌های مؤنث مربوط است. فریاد، شکایتِ داوری بر ضد سدوم است و داوری به **מלכות**، صفتِ مؤنث، تعلق دارد. واژهٔ **din** هم به معنای «داوری» است و هم «قانون»؛ از این‌رو **מלכות**، یعنی «پادشاهی»، از راه قاعدهٔ تلمودی «قانونِ پادشاهی، قانون است» با داوری پیوند دارد. با این‌همه، این داوری «نرم» است؛ همچون پادشاهی که عدالتش سرزمین را استوار می‌کند، نه آن‌که آن را نابود سازد. سپس صورتِ مؤنثِ «آمد» (ba'ah) در دو آیه نشان داده می‌شود که در آن‌ها زنی «آمد»: این اشاره‌ای به **מלכות** است، زیرا در قبلا راحیل (רחל) نامی برای **מלכות** است و شامگاه نیز زمانِ داوری است.

«آشکار و معلوم»

2 **ورחל באה.** ⁷ **וביאור הענין הנה מתחלה יש להקדים לשון השגור** ⁸ **בדחז"ל** [בדברי חכמינו זכרונם לברכה] **גלוי וידוע לפני מי שאמר** ⁹ **והיה העולם.** ¹⁰ **גלוי וידוע דייקא.**

[و] «و راحیل (رحل) آمد (بאה, ba'ah).» و شرح مطلب چنین است: نخست باید [با] تعبیری آغاز کنیم که در سخنان حکیمان ما، که یادشان مبارک باد، رایج است: «در پیشگاه آن که گفت و جهان پدید آمد، آشکار و معلوم است.» «آشکار و معلوم»؛ دقیقاً همین.

«و راحیل آمد» آیات را با فعل مؤنث «آمد» (بאה, ba'ah) کامل می‌کند. سپس آلتِر ربه (ادمو"ר הזקן) توضیح کامل را با آوردن عبارتی رایج در تلمود آغاز می‌کند: «در پیشگاه آن که گفت و جهان پدید آمد، آشکار و معلوم است.» او بر دقت تعبیر «آشکار و معلوم» تأکید می‌کند؛ تعبیری که اساس پاسخ کامل را تشکیل خواهد داد.

כי הנה הפילוסوفים נלאו להשיג ענין ההשגחה פרטית ¹¹ **כמו אין אדם נוקף אצבעו מלמטה** ¹² **אא"כ** [אלא אם כן] **מכריזין עליו מלמעלה דקשה להם כיון**

زیرا فلاسفه برای درک مسئله نظارت جزئی، از قبیل این گفته که «انسان در پایین انگشتش را زخمی نمی‌کند، مگر آنکه در بالا درباره او اعلام شده باشد»، به زحمت افتاده‌اند؛ چراکه برایشان دشوار است، از آن جا که

فلاسفه در فهم این اندیشه که **ה'** بر هر جزئی از جهان نظارت دارد، به دشواری افتادند؛ چنان‌که در گفته تلمود آمده است: انسان حتی انگشتش را هم زخمی نمی‌کند، مگر آنکه از بالا درباره او فرمان داده شده باشد.

שהוא ית' יחיד ומיוחד אחד האמת וא"כ איך יתכן ידיעת הש"י [השם יתברך] **הפרטים וההשגחה פרטי**
לתת דעתו על ענינים רבים שהרי זה בחי' רבוי. ^{13, 14, 15}

او، که متبارک است، یگانه و بی‌همتا و یگانه حقیقی است؛ پس چگونه ممکن است [که وجود داشته باشد] علم **ה'** به جزئیات و نظارت جزئی، [به‌گونه‌ای که او] توجه خود را به امور بسیار معطوف کند، حال آنکه این [حالتی از] کثرت است؟

اشکال آنان این است که **ה'** کاملاً یگانه و بسیط است. دانستن بی‌شمار جزئیات و رسیدگی به تکتک آنها ظاهراً مستلزم آن است که ذهن به امور بسیاری تقسیم شود؛ و این در یگانگی **ה'** کثرت پدید می‌آورد.

3 וחז"ל [וחכמינו זכרונם לברכה] כיוונו לתרץ זה בדבור אחד באמרם גלוי וידוע לפני כו' שאין ידיעתו ית'¹⁶

כדמיון ידיעת האדם איזו דבר שדעתו השיג

ו חכیمان מא, קה יאדשן גראמי באד, וואסטן אין משה רא בא יק עבארט חל קננד; אנא קה מי קוינד: «פיש [א] אשאר ו מלומ «סט» ו מאנד אנ: יעני שנאחט או, קה מתבארק באד, מאנד שנאחט אנסן אז פירי נישט קה זענשן אנ רא דריאפטה באשד.

עבארט חכیمان «אשאר ו מלומ» דר יק קלאם בע פאסח פילסופן מי פראדאד. שנאחט אנסן מתפאوت אסט: נחסט פירי רא נמי דאנד, ספס זענשן בע סוי אנ מי רוד ו אנ רא דרמי יאבד.

הדבר ומתחלה לא ידעו וכשיודע הדבר הרי דעתו מלובשת בידיעה זו¹⁷ ומחשבה זו שנותן דעתו להשיגה וקודם ידיעתו היה דעתו פנוי וה"ז [והרי זה] בחי' שינוי והתפעלות

אן פירי רא; ו דר אגאז אנ רא נמי דאנט. هنگאמי קה אנ פירי רא מי שנסאד, זענשן דר אין שנאחט ו דר אין אנדישה פושידה מי שוד; יעני זען חוד רא בע קאר מי קירד טא אנ רא דריאבד. פיש אז שנאחט אנ, זענשן אז אנ אראד בוד. ו אין חאלט, דגרקוני ו אטרפירי אסט.

וקטי אנסן פירי רא מי שנסאד, זענשן דר אנ אנדישה פייפידה מי שוד; פיש אז אנ, זענשן אז אנ חאלי בוד. פס שנאחט אנסני מסטלזם דגרקוני ו אטרפירי אז מוזוע שנאחט אסט.

משא"כ למעלה ידיעתו ית' שיודע כל העולמות ופרטיהן אין הענין שדעתו מתלבשת ונתפסת בזה אלא

אמא דר בלא, פנין נישט. שנאחט או, קה מתבארק באד, בעוואסטה אנ همه עואלם ו جزئیאטשן רא מי שנסאד, בע אין מענא נישט קה זענשן דר אנ פושידה שוד ו בעוואסטה אנ דר בנד איד; בלקה

שנאחט או אז همه עואלם ו جزئیאטשן פנין נישט: זענשן דר אנא קה מי שנסאד פושידה ו בע אנ מקיד נמי שוד.

ע"ד גלוי וידוע שהכל גלוי וידוע לפניו ית' ממילא וא"צ [ואין צריך / ואינו צריך] להיות נתפס ומתלבש בהדבר לידע

[אין שנאחט] בעקונהאי אסט קה «אשאר ו מלומ» אסט: همه פירי חודבע חוד פיש או, קה מתבארק באד, אשאר ו מלומ אסט; ו לאזם נישט בראי דאנטן אנ פירי, חוד דר אנ מחאט ו פושידה שוד.

המה פירי בעסאדקי «אשאר ו מלומ» פיש אוסט; חודבע חוד. בראי שנאחט פירי לאזם נישט בע סוי אנ ברוד ו דר אנ וארד שוד.

(במכש"כ [במכל שכן] ממה שמחיה ומהוה הדבר שלא ע"י התלבשות בהדבר כ"א על ידי היותו סוכ"ע. וכ"ש [וכל שכן] וק"ו שידיעת הדבר ופרטיו א"צ [אין צריך / אינו צריך] להיות ע"י התלבשות ותפיסה בהדבר כו')

(چه رسد به آنکه او به آن چیز حیات می‌بخشد و آن را به وجود می‌آورد، بی‌آنکه در آن پوشیده شود، بلکه از آن‌رو که نوری است که همهٔ عوالم را فرا می‌گیرد (סובב כל עלמין, sovev kol almin). پس به طریق استدلال اولویت (קל וחומר, kal vachomer), دانستن آن چیز و جزئیاتش نیز به پوشیده‌شدن در آن و دریند آن بودن نیاز ندارد و مانند آن.)

این استدلالی پشتیبان از نوع استدلال اولویت (kal vachomer) است: او به هر آفریده‌ای حیات می‌بخشد و آن را به وجود می‌آورد، نه با واردشدن در آن، بلکه همچون نوری که همهٔ عوالم را فرا می‌گیرد و از بیرون بر آن اثر می‌گذارد. اگر حتی آفریدن و پایدارداشتن چیزی به واردشدن در آن نیاز ندارد، به‌طریق اولی شناختن آن نیز چنین نیازی ندارد.

וכיון שהוא גלוי וידוע אין שייך כלל קושייתם שהוא בחי' רבוי כי זה אינו רק במין ידיעת האדם שא"א לו לידע דבר כ"א ע"י שדעתו ומחשבתו מתלבשים בידיעת הדבר.

و چون همه‌چیز «آشکار و معلوم» است، پرسش آنان که این را گونه‌ای از کثرت می‌شمارند، به‌کلی بی‌موضوع است؛ زیرا این فقط دربارهٔ نوع شناخت انسان صدق می‌کند: او نمی‌تواند چیزی را بشناسد، مگر آنکه ذهن و اندیشه‌اش در شناخت آن چیز پوشیده شوند.

چون شناخت او «آشکار و معلوم» است، ایراد فیلسوفان برطرف می‌شود. کثرت فقط در شناخت انسانی پدید می‌آید؛ جایی که ذهن باید در هر چیزی که می‌شناسد وارد شود.

וזהו כי לא מחשבותי מחשבותיכם¹⁸ כו' כי הוא גלוי וידוע כו' (והמשכיל יבין דקות הדברים ולא כל מוחא סביל דא).

و این است [معناي] «زیرا اندیشه‌های من اندیشه‌های شما نیست» و مانند آن: زیرا [این شناخت] «آشکار و معلوم» است و مانند آن. (آن‌که اهل ادراک باشد، ظرافت این مطالب را درمی‌یابد؛ و هر ذهنی تاب آن را ندارد.)

آیهٔ اشعیا، «اندیشه‌های من اندیشه‌های شما نیست»، در این پرتو معنا می‌شود: شناخت او از نوعی کاملاً متفاوت با شناخت ماست. اذمور هازاکن می‌افزاید که این نکته ظریف است و هر ذهنی تاب دریافت آن را ندارد.

והנה כתיב¹⁹ (זכריה [זכריה] סי' ד') שבעה אלה עיני²⁰ ה' המה משוטטים בכל הארץ וכתיב (ד"ה [דברי הימים] ב' י"ז ט') כי ה' עיניו משוטטות בכל הארץ.²¹

אکنون آمده است (Zechariah, chapter 4): «این هفت, چشمان ה' هستند; آنان در سراسر زمین می‌گردند (משוטטים, meshotetim)»; و آمده است (דברי הימים ב 16:9): «זیرא چشمان ה' در سراسר زمین می‌گردند (משוטטות, meshotetos)».

پرسشی تازه آغاز می‌شود. دو آیه «چشمان» او را وصف می‌کنند که در سراسر زمین «می‌گردند»; در یکی فعل مذکر است (meshotetim) و در دیگری مؤنث (meshotetos).

ויש להבין דענין משוטטים ומשוטטות משמע שנמשך לראות ולעיין הדבר על ידי ראייה זו והרי זה כמו בחי' התלבשות בהדבר הנראה וידוע וזה לכאורה הפך ממ"ש בפי' גלוי וידוע.

و باید این را فهمید: واژه «گشتن» (משוטטים, meshotetim; משוטטות, meshotetos) دلالت می‌کند که [نگاه] به واسطه این دیدن امتداد می‌یابد تا آن چیز را ببیند و بررسی کند; و این, مانند مرتبه‌ای از پوشیده‌شدن در چیزی است که دیده و شناخته می‌شود. و این ظاهراً خلاف آن چیزی است که در توضیح «آشکار و معلوم» گفته شد.

«گشتن» از بیرون‌رفتن برای نگاه‌کردن به چیزها و بررسی آن‌ها حکایت دارد; و این ظاهراً همان ورود ذهن به درون چیز است که «آشکار و معلوم» آن را نفی کرده بود.

אך הענין כי נודע שבע"ס [שבעשר ספירות] יש אורות וכלים²² כי בחי' חו"ג [חסד וגבורה] זהו בחי' כלי²³ אבל האור הוא הארה מא"ס ב"ה דלאו מכל אינון מדות איהו כלל

اما توضیح این است که, چنان‌که معلوم است, در ده مرتبه تجلی (ספירות, Sefiros) نورها و ظرفها (אורות וכלים, Oros v'Keilim) وجود دارد. زیرا مرتبه مهر (חסד, Chesed) و قید و سخت‌گیری (גבורה, Gevurah), مرتبه ظرف است; اما نور, پرتوی از بی‌نهایت مطلق (אין סוף, Ein Sof), که متبارک است, می‌باشد; [و درباره او گفته شده است که] «او اصلاً از هیچ‌یک از این صفات نیست».

پاسخ بر آموزه شناخته‌شده‌ای استوار است که هر یک از ده ספירות نور و ظرفی دارد. صفاتی چون חסד و גבורה ظرف‌ها هستند, حال آنکه نوری که درون آن‌هاست پرتوی از بی‌نهایت مطلق است; و خود آن هیچ‌یک از این صفات نیست, چنان‌که تیکونی زوهر (תיקוני זוהר, Tikkunei Zohar) در دعای آغازین الیاس (אליהו), «پتاح الياهو» (פתח אליהו, Patach Eliyahu), می‌گوید.

רק שהאור מתלבש בהכלי שהוא חו"ג [חסד וגבורה] ושאר המדות שהן נקראים בחינת כלים שהם מגבילים את האור ובהן

תנא, נור דר ظرف پوشیده می‌شود؛ و ظرف همان **חסד** و **גבורה** و دیگر صفات است که مرتبةٔ ظرف‌ها نامیده می‌شوند، زیرا نور را محدود می‌کنند. و در آن‌ها

نور در ظرف‌ها پوشیده می‌شود؛ یعنی در صفات **חסד** و **גבורה** و دیگر صفات. آن‌ها ظرف نامیده می‌شوند، زیرا برای نور حد و تعین پدید می‌آورند.

ועל ידם נמשך האור להיות מחיה נבראים בע"ג [בעלי גבול / בעל גבול] להיות התהוות מיכאל וגבריאל מחנה מיכאל מקבלים מבחי' חסד²⁴ וגבריאל מבחי' גבורה שא"א להיות המשכה זו מהאור עצמו כ"א ע"י הכלים.

و به‌واسطهٔ آن‌ها نور به پایین کشیده می‌شود تا به آفریده‌های محدود حیات ببخشد و میخائیل (**מיכאל**) و جبرئیل (**גבריאל**) را پدید آورد: اردوگاه میخائیل از مرتبةٔ **חסד** دریافت می‌کند و جبرئیل از مرتبةٔ **גבורה**. زیرا این کشیده‌شدن نور به پایین نمی‌تواند از خود نور باشد، بلکه فقط به‌واسطهٔ ظرف‌هاست؛

نور به‌واسطهٔ این ظرف‌ها به آفریده‌های محدود می‌رسد؛ برای مثال، به فرشتگان: اردوگاه میخائیل از **חסד** دریافت می‌کند و جبرئیل از **גבורה**. موجودات محدود نمی‌توانند مستقیماً نور نامحدود را دریافت کنند؛ نور باید از ظرف‌ها بگذرد.

כמו שא"א להיות השפעת כסף וזהב מהנשמה אא"כ [אלא אם כן] מלובשת בגוף ונותנת הנשמה צדקה לעני ע"י היד הגשמי.

همان‌گونه که بخشیدن نقره و طلا از سوی نفس ممکن نیست، مگر آنکه نفس در بدن پوشیده شده باشد و از طریق دست جسمانی به مرد فقیر صدقه بدهد.

تمثیلی است: نفس نمی‌تواند به مرد فقیری پول بدهد، مگر آنکه در بدن پوشیده شود و از دست جسمانی استفاده کند. به همین ترتیب، نور الهی تنها از طریق ظرف‌ها بر آفرینش اثر می‌گذارد.

بخش 3 • 41-7

چشم‌ها به مثابهٔ ظرف‌ها

4 והנה כמו כן ע"י הכלים דע"ס [דעשר ספירות] הוא ג"כ בחי' העלאת הזכות וחוב של כל נברא

اکنون، به همین ترتیب، به‌واسطهٔ ظرف‌های ده مرتبه از مراتب تجلی (**سفירות**, Sefiros)، شایستگی و تقصیر هر آفریده نیز به بالا برده می‌شود.

همان‌گونه که نور از طریق ظرف‌ها به آفرینش می‌رسد، ثبت شایستگی‌ها و خطاهای هر آفریده نیز از طریق ظرف‌ها به بالا صعود می‌کند.

כי ע"י שהאדם עובר עבירה קונה לו קטיגור אחד²⁵ נעשה פגם וכתם באותו המלאך הממונה ע"ז כי יש מלאכים שמקבלים ממדה זו ויש ממדה זו כנ"ל בענין מיכאל וגבריאל כו'

זיכרה הנהגה כי אדם מרכיב גנאי מי שיהיה, «בראיתו יחד מי שיהיה» דר אן פרשתהי כי בר [אין אור] גמורה שיהיה איה, עיב ו לכהי פדיד מי איה. זיכרה פרשתגני השהיה כי אן איה שיהיה מי שיהיה ו [פרשתגני כי אן] אן שיהיה דריאיה מי שיהיה, שיהיה כי פיהיה דריאיה מיהאיה (מיהאיה) ו גיבוייל (גבוייל) ו מניה אן גיהיה שיהיה.

גנה, בה תעביר מיהנה, «בראיתו יחד מי שיהיה» דר פרשתהי כי מיהנה אן איה איה, עיבוי בר גיהי מי גיהיה. פרשתגני גנהגנהגנה; ברחי אן מיה (חסד, Chesed) ו ברחי אן קיה ו שיהיה גיהיה (גבוייה, Gevurah) איה מי פיהיה, שיהיה כי דריאיה מיהאיה ו גיבוייל פיהיה.

ומלאך זה מעלה הדבר למלאך גבוה ממנו עד שמתעלה בכלים דע"ס [דעשר ספירות] דמלכות דאצי' המתלבשים בבי"ע ובתוך הכלי מלובש האור מא"ס ב"ה.

ו איה פרשתהי אן איה רה בה פרשתהי בלאתר אן איה מי שיהיה, תה אן כי בה שיהיה דה ספירות פיהיה (מלכות, Malchus) דר עולם שיהיה (אצילות, Atzilus) שיהיה מי שיהיה; הנה שיהיה כי דר [עולם] עולם איהיה (בריהיה, Beriah), עולם שיהיה (יזירה, Yetzirah) ו עולם איה (עשייה, Asiyah) פיהיה; ו דר שיהיה, נור שיהיה אן ביהיה מיה (איה סוף, Ein Sof), כי מיהאיה ביה, פיהיה איה.

אן פרשתהי אן איה רה בה פרשתהי בלאתר מי שיהיה ו איה ריהיה איהיה מי שיהיה תה איה בה שיהיה פיהיה (איה איה סוף, Or Ein Sof) גיהי איה. עולם פיהיה איהיה, שיהיה שיהיה ו איה פיהיה. דר שיהיה, נור ביהיה (איה איה סוף, Or Ein Sof) גיהי איה.

5 ונמצא ע"י הכלים מתעלה להאור א"ס ב"ה המלובש בכלים דע"ס [דעשר ספירות]. ולכן נאמר ע"ז עיניו משוטטות שהוא בחי' הכלים דע"ס [דעשר ספירות]. וגם המלאכים המקבלים מהם²⁶ נק' מארי דעינין²⁷ ויש מארי דאודנין.

פיהיה ניהיה מי שיהיה כי בה איהיה שיהיה, [איה איה] בה שיהיה ביהיה (איה איה סוף, Or Ein Sof) - או מיהאיה ביה - איהיה מי שיהיה; נור כי דר שיהיה דהגנה מיהיה תגלי (ספירות, Sefiros) פיהיה איה. איהיה דריאיה איה גיהיה שיהיה: «שיהיה דר גיהיה» ו איה, מיהיה שיהיה דהגנה ספירות איה. פרשתגני ניה כי אן איה דריאיה מי שיהיה, «שיהיה» שיהיה» נאמיה מי שיהיה; ו [היהיה] «שיהיה גיהיה» ניה איהיה.

פיהיה איה איה שיהיה איהיה מי שיהיה תה בה נור איה איה סוף כי דר שיהיה איה פיהיה איה. איהיה «שיהיה דר גיהיה» דר איה בה איה שיהיה איה, ו פרשתגני כי אן איה דריאיה מי שיהיה, בה נא איהיה «שיהיה גיהיה» איהיה מי שיהיה; דר איה, גיהיה דיהיה «שיהיה גיהיה» נאמיה מי שיהיה: פרשתגני כי איהיה שיהיה איה ו פרשתגני כי איהיה שיהיה איה.

6 והם משוטטים בכל הארץ כמאמר דע מה למעלה ממך²⁸ עין רואה²⁹ כו' ובהכלים שייך לומר משוטטים בבחינת התלבשות בהדבר.

ו אָנאן דר סראסר זמין מי גרדנד, צנאן קה דר אין גפאר אָמדה אסט: «בדאן צה בר פראז טוסט: צשמי בינאסט» ו אלי אָר. דרבאָרֶה צרפּהא שאיסט אסט גפּט «מי גרדנד», בה אין מענא קה דר אָן ציז פּושידה מי שונד.

אין «צשמן» דר סראסר זמין מי גרדנד, צנאן קה מישה (משנה) מי גויד: «בדאן צה בר פראז טוסט: צשמי בינאסט ו גושי שנוא.» סחן גפּטן אז «גשטן», יעני רפּטן בה סוי אָן ציז, ברא צרפּהא מנאסב אסט; זיירא אָנהא וּאַפּעאָ דר ציזי קה משהדה מי קנד וּאַרד מי שונד.

ובהם וע"י מתעלה הדבר בבחי' האור המלוּבש בתוכן מא"ס ב"ה והוא ע"ד גלוי וידוע³⁰ שידיעה זו שבכלים דע"ס [דעשר ספירות] שעל ידי עיניו משוטטים היא בחי'

ו בהוּאַספּטֶה אָנהא, אָן ציז בה מרְבֵּה נורי אז בי נְהַיִת מַלְּק (אין סוף, Ein Sof), קה מַתְּבָרַק אסט, ארטא מי יאַבד; נורי קה דרון אָנהא פּושידה אסט. ו אין בהנחֹ «אַשְׁכָּר וּמַעְלֹם» אסט: אינקה אין שנאַחט דר צרפּהא דהגאַנֶה מַרְאֵב תְּגִלָּה (ספירות, Sefiros), קה אז רַה «צשמאַנש דר גרדש אַנד» [חאַסל מי שוד], דר מרְבֵּה

אז טריק צרפּהא, אָן ציז בה נור בי פאַיאן (אור אין סוף, Or Ein Sof) קה דר אָנהא פּושידה אסט מי רסד. דר אָן מרְבֵּה, שנאַחט קה צשמאַן דר גרדש בה דסט מי אָרנד, בהנחֹ «אַשְׁכָּר וּמַעְלֹם» שנאַחט מי שוד.

גלוי וידוע לאור א"ס ב"ה המלוּבש בהכלים כיון שהאור באמת לאו מכל אינון מדות איהו כלל אע"פ [אף על פי] שמלוּבש בהכלי כו'.

«אַשְׁכָּר וּמַעְלֹם» ברא נור בי פאַיאן (אור אין סוף) אסט קה דר צרפּהא פּושידה אסט; זיירא נור דר חַיִּקִּיט אַסלָאֹ אז הייִציק אז אין שַׁפּאט נישט, בא אַנְקֶה דר צרפּהא פּושידה אסט ו צז אין.

סבב אין אסט קה נור, בא אַנְקֶה דר צרפּהא פּושידה אסט, דר חַיִּקִּיט הייִציק אז שַׁפּאט נישט. פּס «גשטן» תנא בה צרפּהא מריבּוט מי שוד, דר חַלִּי קה נור דרון אָנהא בי אַנְקֶה וּאַרד ציזי שוד, מי דאַנד.

7 וזהו תירוץ לקושיית הפילוסופים שאין ידיעה והשגחה זו גורם בחי' רבוי כי ההשגחה ע"ד עיניו משוטטות הוא ע"י הכלים כנ"ל

ו אין פאַסח פּרסש פּילסאפּאן אסט: אין דאַנש ו נַצִּארַת, [חאַלְתִּי אז] קִתְּרַת פּדיד נמי אָרד; זיירא נַצִּארַת בה שִׁיּוֹה «צשמאַנש בה הר סו מי גרדנד» בהוּאַספּטֶה צרפּהא אסט, צנאן קה פּיש טר גפּט שד;

אין פאַסח פּילסאפּאן אסט: נַצִּארַת אז רַה «צשמאַן גרדאן» ה' רַה בה קִתְּרַת בּדל נמי קנד, זיירא אין נַצִּארַת אז טריק צרפּהא עמל מי קנד.

آبل هیڈیعه با"ס ב"ה המלובש בכלים מה שידע ורואה מה שעניו משוטטות הנה ידיעתו יתברך זו היא בבחי' גלוי וידוע³¹ כו':

اما دانش در بی‌نهایت مطلق (این سوف, Ein Sof), متبارک باد, که او در ظرف‌ها پوشیده است, [یعنی] آنچه از آنچه چشمانش به هر سو می‌گردند می‌داند و می‌بیند: این دانش او, متبارک باد, در مرتبه «آشکار و معلوم» است و الی‌آخر.

آنچه بی‌نهایت مطلق, درحالی‌که در ظرف‌ها پوشیده است, از آنچه چشمانش مشاهده می‌کنند می‌داند, دانشی نیست که به درون اشیا راه یابد. این دانش در مرتبه «آشکار و معلوم» است و در آن کثرتی نیست.

بخش 4 • 81-13

حاشیه: شناخت برتر و فروتر

8 הגה"ה [הגהה] (ועיין בפרדס שער³² פ"ח [פרק ח'] ושער ד' פ"ט³³ מענין זה ובזוהר פקודי רנ"ב ע"א ואלין עיני ה' כולהו נטלי אשגחותא כו' עיי"ש [עיין שם] וברע"מ [וברעיא מהימנא] פ' שופטים ד' ער"ה סע"א [סוף עמוד א.].³⁴ ויש להבין כיון דפי' עיני ה' הם הכלים דע"ס [דעשר ספירות] דאבי"ע [דאצילות בריאה יצירה עשיה] והמלאכים.

حاشیه: (و درباره این موضوع بنگرید به Sha'ar, (פרדס) Pardes, فصل ۸, و 4 Sha'ar, فصل ۹؛ و نیز به זוהر (זוהר), פקודי (פקודי), ص. 252a: «و اینها چشمان نام چهارحرفی (ה', Havayah) هستند؛ همه آنها مراقبت را بر عهده می‌گیرند» و مانند آن؛ آنجا را بنگرید؛ و نیز به Parshas Shoftim, (רעיא מהימנא) Ra'aya Mehemna (شופטים), ص. 275, پایان ستون a. اکنون باید فهمید: از آنجا که معنای «چشمان ה'» ظرف‌های ده‌گانه مراتب تجلی (سפירות, Sefiros) در عالم صدور (אצילות, Atzilus), عالم آفرینش (בריאה, Beriah), عالم صورت‌بخشی (יצירה, Yetzirah) و عالم عمل (עשיה, Asiyah), و فرشتگان است,

در اینجا حاشیه‌ای بلند آغاز می‌شود که از متن اصلی جداست. ابتدا منابعی را برمی‌شمارد که این موضوع در آنها بررسی شده است: Pardes Rimoni ربی موشه کوردوورو, که در ارجاع نخست شماره دروازه ندارد, چنان‌که چاپ شده است؛ و دو بخش از זוהر درباره «چشمان ה'» که مراقبت می‌کنند, یکی از آنها در Ra'aya Mehemna («چوپان وفادار»), بخشی از זוהر. سپس پرسش را دقیق‌تر مطرح می‌کند: «چشمان ה'» ظرف‌های مراتب تجلی در هر چهار عالم و فرشتگان‌اند.

א"כ איך שייך שהבורא ית' יצטרך לידע את כל הנבראים ע"י אמצעות הע"ס [העשר ספירות] **והרי היוצר עין הלא יביט³⁵ בעצמו דבשלמא לענין ההשפעה והמשכת החיות בהנבראים הוצרך להיות ע"י הכלים דע"ס** [דעשר ספירות] **שאל"כ** [שאם לא כן] **לא יוכלו הנבראי'** [הנבראים] **לקבל**

پس چگونه ممکن است که آفریدگار متبارک برای شناختن همه آفریدگان به واسطه ده مراتب تجلی نیاز داشته باشد؟ مگر نه آنکه «آنکه چشم را می آفریند، آیا خود نمی بیند؟» البته در مورد جریان فیض و فرودآوردن نیروی حیات (حיות, chayus) به درون آفریدگان، لازم بود که این امر از طریق ظرفهای ده مراتب تجلی باشد، زیرا در غیر این صورت آفریدگان نمی توانستند [آن را] دریافت کنند؛

پس چرا آفریدگار برای شناختن آفریدگانش به واسطه نیاز داشته باشد؟ می گوید: «آنکه چشم را می آفریند، آیا خود نمی بیند؟» روشن است که نیروی حیات باید از طریق ظرفها جریان یابد، زیرا آفریدگان نمی توانستند آن را مستقیماً دریافت کنند.

משא"כ לענין ידיעת השי"ת [השם יתברך] **שיודע את כל הנבראי'** [הנבראים] **אין שייך לומר כן ח"ו** [חס ושלום] **וא"כ למה צ"ל בחי' העינים שהם הכלים משוטטים כו' דהא בודאי הכל גלוי וידוע לפניו ית' בעצמו ביתר שאת שלא ע"י אמצעו' הכלי' כלל:]**

اما در مورد شناختِ ה', که به واسطه آن همه آفریدگان را می شناسد، روا نیست که چنین سخنی گفته شود، ה' ناکرده. پس چرا باید مرتبه چشمها، یعنی ظرفها، در گردش باشند و مانند آن؟ زیرا بی تردید همه چیز خود او، که متعال است، به مراتب کامل تر و بدون هیچ گونه میانجی گری ظرفها، برایش آشکار و دانسته است.)

اما شناخت، به آنچه آفریدگان می توانند دریافت کنند مربوط نیست. ה' بی تردید همه چیز را خود می داند، به مراتب کامل تر و بدون هیچ واسطه ای. پس چرا از «چشمهایی» سخن گفته می شود که در گردش اند؟

אך הענין כמ"ש³⁶ כי אל דעות³⁷ ה' שיש ב' בחי' בדעת^{38,39} דעת עליון וד"ת [ודעת תחתון]. **ד"ע** [דעת עליון] **הוא בחי' מקיף וסוב"ע⁴⁰ היינו**

اما توضیح چنین است، چنان که نوشته شده: «زیرا ה', אל דעות است»؛ یعنی شناخت (דעת, Daas) دو مرتبه دارد: شناخت برتر و شناخت فروتر. شناخت برتر، مرتبه فراگیر و مرتبه نوری است که همه عوالم را فرا می گیرد (סובב כל עלמין, sovev kol almin)؛ یعنی،

پاسخ این است که آیه «אל דעות» از شناختها به صورت جمع سخن می گوید، و از آن آموخته می شود که شناخت دو مرتبه دارد. شناخت برتر «فراگیر» است: مانند نوری که همه عوالم را فرا می گیرد، با همه چیز از بالا ارتباط دارد، بی آنکه در آن وارد شود.

כי יש בחי' דעת שיודע ורואה הכל רק שהדעת הוא בבחי' מקיף דהיינו שאינו מתפשט בהמדוי' להיות התפעלות מהדבר שהוא יודע או רואה וכענין

مرتبه‌ای از **دעת** هست که همه‌چیز را می‌داند و می‌بیند، با این تفاوت که این **دעת** در حالتِ فراگیر است؛ یعنی در صفات گسترش نمی‌یابد تا نسبت به چیزی که می‌داند یا می‌بیند [واکنشی] پدید آورد؛ چنان‌که در مورد این شناختِ برتر همه‌چیز را می‌داند و می‌بیند، اما شناختش در صفاتِ عاطفی، مانند مهر و سخت‌گیری، جاری نمی‌شود؛ از این‌رو نسبت به آنچه می‌داند یا می‌بیند واکنشی پدید نمی‌آورد.

שנאמר לא הביט און ביעקב⁴¹ שאין הפי' שלא הביט כלל אלא כמ"ש וירא און ולא התבונן⁴² וכמ"ש אם צדקת מה תתן לו⁴³ וע"ז נאמר טהור עינים מראות ברע⁴⁴ שאין ראיתו הרע עושה רושם והתפעלות כלל

آنچه گفته شده: «او در یعقوب (יעקب) کژی ندیده است»؛ معنایش این نیست که اصلاً نگاه نکرده است، بلکه چنان‌که نوشته شده: «کژی را می‌بیند، اما به آن نمی‌اندیشد»؛ و نیز چنان‌که آمده: «اگر پارسا باشی، چه چیزی به او می‌بخشی؟» و دربارهٔ همین گفته شده: «[تو هستی] که چشمانت برای نگرستن به بدی بیش از اندازه پاک است»؛ دیدنِ بدی در او هیچ اثری برجا نمی‌گذارد و هیچ واکنشی [پدید] نمی‌آورد،

چند آیه این مطلب را روشن می‌کنند. «او در یعقوب کژی ندیده است» به این معنا نیست که ه' آن را نمی‌بیند، بلکه، چنان‌که آیهٔ کتاب ایوب (ایوب) در اینجا فهمیده می‌شود، آن را می‌بیند و به آن نمی‌اندیشد. «اگر پارسا باشی، چه چیزی به او می‌بخشی؟» نشان می‌دهد که کردارهای انسان او را دگرگون نمی‌کنند؛ و «چشمانت برای نگرستن به بدی بیش از اندازه پاک است» یعنی دیدنِ بدی در این مرتبه هیچ اثری بر او نمی‌گذارد.

כי שממית בידים תתפש⁴⁵ ומשם מקור הסליחה⁴⁶ והרחמים שאין מגיע שם שום פגם והוא למעלה מהכלים דע"ס [דעשר ספירות].

زیرا «مارمولک با دست‌هایش می‌گیرد». و از آنجا [سرچشمه] بخشایش و شفقت است، زیرا هیچ نقصی به آنجا نمی‌رسد؛ و آن فراتر از ظرف‌های ده مراتبِ تجلی است.

אדמו"ר הזקן آیهٔ مارمولک را نقل می‌کند که «با دست‌هایش می‌گیرد»، بی‌آنکه آن را شرح دهد. چون هیچ نقصی به شناختِ برتر نمی‌رسد، بخشایش و شفقت از آنجا جاری می‌شود؛ این مرتبه فراتر از ظرف‌های مراتبِ تجلی است.

רק הפגם והשכר והעונש הוא נמשך ע"י הדעת המתפשט ונמשך במדות ונק' דעת תחתון והוא המתלבש בבחי' ממכ"ע [ממלא כל עלמין] היינו בכלים דע"ס [דעשר ספירות] דאבי"ע [דאצילות בריאה יצירה עשה]⁴⁷

תנא נקט ו ניש פאדאש ו כיפר אז طریق שחאכתי גארי מי שונד קה גסטרש מי יאבד ו בה דרונ שפאט אמטדאד פידא מי קנד; אין רא שחאכתי פרוטר מי נאמנד. همین شناخت در مرتبة نوری پوشیده است که همه عوالم را پر می کند (ממלא כל עלמין, memalei kol almin), یعنی در ظرفهای ده مراتب تجلی عالم صدور, عالم آفرینش, عالم صورت بخشی و عالم عمل.

נקט, פאדאש ו כיפר בה שחאכתי פרוטר תعلق دارند; שחאכתי קה דר שפאט גארי מי שונד. אין שחאכתי דר נורי پوشیده است קה همه עوالم را پر می کند, یعنی در ظرفهای مراتب تجلی چهار عالم.

ולכן ידיעה זו היא ע"י בחי' עיני ה' שהם הכלים והמדות שע"י נמשך ההתפעלות שכר ועונש שהפגם מגיע בהכלים דייקא

بنابراین, این آگاهی از مرتبة «چشمان نام چهارحرفی (ה', Havayah)» است; چشمانی که همان ظرفها و صفات عاطفی (מדות, middos) هستند و از طریق آنها واکنش پاداش و כיפר به جریان می افتد; زیرا آسیب دقیقاً به ظرفها می رسد;

از این روست که آگاهی از طریق «چشمان نام چهارحرفی (ה', Havayah)» (ظرفها و صفات) پاداش و כיפר را در پی دارد: آسیب گناه به خود ظرفها می رسد.

משא"כ ע"י הידיעה שבדעת העליון שלא ע"י הכלים דע"ס [דעשר ספירות] אע"פ [אף על פי] שהכל גלוי וידוע לא נמשך מזה התפעלות כו'.^{48, 49}

حال آنکه از طریق شناخت برتر (דעת, Daas), که نه از راه ظرفهای ده مرتبة تجلی (ספירות, Sefiros) است, با آنکه همه چیز آشکار و دانسته است, هیچ واکنشی از آن به جریان نمی افتد, و غیره.

شناخت برتر, که از راه ظرفها عمل نمی کند, همه چیز را می داند; با این حال, هیچ یک از آنچه می داند واکنشی در قالب پاداش یا כיפר پدید نمی آورد.

9 ותדע שכן הוא מענין ידיעה ובחירה שאין הידיעה שהשי"ת [שהשם יתברך] יודע שזה יהיה צדיק או רשע מכרחת את הבחירה כלל.⁵⁰ ואיך הוא.

و می توانی از مسئله علم و اختیار دریابی که دانشی که ה', که متبارک است, به واسطه آن می داند این شخص صالح خواهد شد یا شرور, به هیچ وجه انتخاب او را مجبور نمی کند. و این چگونه ممکن است?

این برهان از مسئله کلاسیک علم پیشین الهی و اختیار آزاد است: ה' می داند که شخصی صالح خواهد شد یا شرور, و با این حال این دانش انتخاب او را مجبور نمی کند. چگونه چنین چیزی ممکن است?

אלא לפי שדיעה זו שהש"י [שהשם יתברך] יודע הכל מקודם אשר נעשה זהו בבחי' דעת עליון שלא ע"י הכלים דע"ס [דעשר ספירות]

בלקע چون אין دانش، که ה' به واسطه آن همه چیز را پیش از آن که رخ دهد می داند، در مرتبه برتر شناخت (דעת, Daas) است، نه از طریق ظرفهای ده مرتبه تجلی (ספירות, Sefiros).

זیرא دانستن ה' درباره آنچه در آینده رخ خواهد داد، پیش از وقوعش، به شناخت برتر (דעת) تعلق دارد؛ شناختی که از طریق ظرفهای ספירות عمل نمی کند.

דהא עיני ה' משוטטים לראות המעשה שכבר נעשה שזה נראה לבחי' המלאכים והכלים דבי"ע שנעשה עי"ז פגם וכתם בהמלאך כו' וכנ"ל

זیرא «چشمانِ ה' در گردش اند» تا عملی را ببینند که پیشتر انجام شده است؛ این عمل بر مرتبه فرشتگان و ظرفهای عالم آفرینش (בריאה, Beriah)، عالم صورت بخشی (יצירה, Yetzirah) و عالم عمل (עשיה, Asiyah) آشکار می شود، و بدین سان در فرشته عیب و لکه ای پدید می آید، و غیره، چنان که پیشتر گفته شد؛

«چشمانِ ה' در گردش اند» تا عملی را ببینند، اما تنها پس از آن که انجام شده باشد: فرشتگان و ظرفهای عوالم فرودین آن عمل را می بینند و آن عمل در فرشته عیبی بر جای می گذارد، چنان که پیشتر توضیح داده شد.

משא"כ הידיעה שהקב"ה יודע העתיד ומעשה האדם קודם שנעשה אינו על ידם כלל כ"א ידיעה זו היא במקום גבוה מאד בחי' דעת עליון ולהיות דעת זה בחי' מקיף אינו מכריח את הבחירה שאין האדם מתפעל מזה

اما دانشی که قدوس متبارک (קב"ה / קודשא בריך הוא, Kudsha Brich Hu) به واسطه آن آینده و اعمال انسان را پیش از انجام شدنشان می داند، به هیچ وجه از طریق آنها نیست. بلکه این دانش در جایگاهی بسیار بلند، در مرتبه شناخت برتر (דעת) است؛ و چون این شناخت جنبه ای فراگیر دارد، انتخاب را مجبور نمی کند، زیرا انسان از آن متأثر نمی شود،

علم پیشین به هیچ وجه از طریق آنها نیست، بلکه در شناخت برتر بسیار بلند و فراگیر قرار دارد. چون این شناخت فراگیر است، بر انسان اثر نمی گذارد و انتخاب او آزاد می ماند.

כמו שלא נמשך מדעת זה התפעלות אפי' [אפילו] בהמדות עליונים חו"ג [חסד וגבורה] להיות מזה שכר ועונש כנ"ל.

همان گونه که از این شناخت، حتی در صفات برین، یعنی مهر (חסد, Chesed) و قید و سخت گیری (גבורה, Gevurah)، هیچ واکنشی فرود نمی آید تا از آن پاداش و کیفر پدید آید، چنان که پیشتر گفته شد.

همان گونه که این شناخت حتی در صفات برینِ חסד و גבורה واکنشی پدید نمی آورد تا پاداش یا کیفری در پی داشته باشد، در انسان فرودین نیز هیچ اجباری پدید نمی آورد.

10 وشیهی [وשיהיה] **שכר ועונש זהו דוקא ע"י דעת תחתון שע"י הכלים והעינים.**⁵¹ **ועיין בפרדס ש"ד פ"ט בענין ידיעה ובחירה**⁵² **שכ' [שכתב] כי יש חילוק בידיעה קודם שיחטא האדם אעפ"י [אף על פי] שעתיד לחטוא. לאחר שחטא כו' ע"ש.**

و اینکه پاداش و کیفر وجود داشته باشد، این مشخصاً از طریق شناختِ فروتر (דעת, Daas) است که از طریق ظرفها و چشمها تحقق می‌یابد. همچنین بنگرید به پردس ریمونیم (פרדס רמונים)، باب چهارم، فصل ۹، در باب آگاهی و اختیار؛ آنجا می‌نویسد که در آگاهی پیش از آن‌که انسان گناه کند، با آنکه در آینده گناه خواهد کرد، تفاوتی هست [و] پس از آن‌که گناه کرده است و الی آخر؛ به آنجا بنگرید.

پاداش و کیفر تنها از طریق شناختِ فروتر می‌آیند، که از راه ظرفها و «چشمها» عمل می‌کند. آلتِ ربه بار دیگر به پردس ریمونیم اشاره می‌کند؛ این کتاب میان آگاهی **ה'** پیش از گناه‌کردنِ انسان، حتی هنگامی که او در آینده گناه خواهد کرد، و آگاهی او پس از آن‌که گناه کرده است، تمایز می‌گذارد.

11 ולפמ"ש [ولפי מה שכתוב] יובן כי הידיעה קודם שיחטא זהו בבחי' דעת עליון וכנ"ל.

بر پایه آنچه گفته شد، روشن می‌شود که آگاهی پیش از آن‌که او گناه کند، در مرتبه شناخت (دעת, Daas) برتر است، چنان‌که پیش‌تر گفته شد.

بر این اساس، آگاهی **ה'** از گناه، پیش از آن‌که انجام شود، در مرتبه شناختِ برتر است.

וז"ש [וזוהו שכתוב] בפ' שמות וירא אלקים את בני' [בני ישראל]⁵³ וידע אלקים פי' לא שנתחדש' [שנתחדשה]

הידיעה אלא שמקודם היה בדעת עליון שלא נמשך מזה התפעלות להיות עונש לפרעה ושכר לישראל

و این همان است که در پاراشای שמות گفته شده است: «و **אלקים** (Elokim) بنی‌اسرائیل را دید و **אלקים** دانست.» مقصود این نیست که آگاهی تازه پدید آمده باشد؛ بلکه از پیش در شناختِ برتر بود، که از آن هیچ واکنشی پدید نمی‌آمد [تا مجازاتی برای فرعون و پاداشی برای اسرائیل در پی آورد].

آیه «**אלקים** بنی‌اسرائیل را دید و **אלקים** دانست» به این معنا نیست که **אלקים** چیزی تازه آموخت. او از پیش می‌دانست، اما در مرتبه شناختِ برتر؛ مرتبه‌ای که واکنشی پدید نمی‌آورد، یعنی نه مجازاتی برای فرعون و نه پاداشی برای اسرائیل.

וע"י וירא אלהים ע"י בחי' עיני ה' לראות המעשה כשכבר נעשה בפועל ע"י וידע אלקים שנמשך בחי' הדעת תחתון המתפשט במדות להיות שכר ועונש.

ו از طریق «و אלקים دید»، یعنی از طریق مرتبة «چشماني ה' (Havayah)» که عمل را پس از آن که بالفعل انجام شده است می بیند، «و אלקים دانست»: به این ترتیب مرتبة شناخت فروتر که در صفات عاطفی (middos, מדות) امتداد می یابد، [به پایین] کشیده شد تا پاداش و مجازات باشد.

وقتی אלקים از طریق «چشماني ה'» عمل را پس از انجام بالفعل آن دید، آن گاه «אלקים دانست»: شناخت فروتر، که در صفات عاطفی جریان می یابد، به کار افتاد و پاداش و مجازات را در پی آورد.

12 והנה השגחה זו מבחי' דעת עליון ע"י נאמר עין ה' אל יראיו⁵⁴ וכתוב עין בעין נראה⁵⁵ כדפי' באד"ר

[באדרא רבא] דף ק"ל ע"א⁵⁶ וע"ש דיוסף הצדיק זכה לזה וזהו

اینک، درباره این عنایت که از مرتبة شناخت برتر (דעת, Daas) است، گفته شده است: «چشم نام چهارحرفی (ה', Havayah) به سوی کسانی است که از او پروا دارند»؛ و نوشته شده است: «چشم در چشم [تو] دیده شدی»، چنان که در ایدرا ربا (אידרא רבא), p. 130a شرح داده شده است؛ و بنگرید آنجا که یوسف (יוסף) صدیق به این دست یافت؛ و این [مراد]

عنایت از مرتبة شناخت برتر همان «چشم ה'» به سوی کسانی است که از او پروا دارند و «چشم در چشم» است؛ این سخن موسی (משה) درباره آشکارا دیده شدن ه' است. ایدرا ربا («مجمع بزرگ»، بخشی از زوهار (זהר)) این را شرح می دهد و می گوید یوسف به آن دست یافت.

בן פורת עלי עין⁵⁷ וזכה לזה ע"י ויכלכל יוסף⁵⁸ וזהו טוב עין הוא יבורך⁵⁹ כי נתן מלחמו לדל ע"ש.

«پسری بارور بر فراز چشم (עין, ayin)». و او به واسطه «و یوسف روزی رسانی کرد» به این دست یافت؛ و این [مراد] «صاحب چشم نیکو برکت خواهد یافت، زیرا از نان خود به نیازمندان بخشیده است» است؛ بنگرید آنجا.

یوسف «پسری بارور بر فراز چشم» نامیده می شود: واژه עין (ayin) در آیه آشکارا به معنای «چشمه» است، اما معنای «چشم» نیز دارد، و این گفتار حسیدی (מאמר, maamar) آن را به معنای «چشم» برتر می گیرد. او با روزی رسانی به خانواده اش به این مرتبه دست یافت؛ چنان که آمده است: «صاحب چشم نیکو برکت خواهد یافت، زیرا از نان خود به نیازمندان بخشیده است.»

ומזה יובן דבעון סדום שפגמו בזה ע"כ נמנע מהם גלוי בחי' עליונה זו הממתיק כל הדינים בחי' ורב חסד⁶⁰ כו':

و از این روشن می شود که به سبب گناه سدوم، که در آن این را معیوب کردند، جلوه این مرتبة برین – که همه احکام را شیرین می کند، مرتبة «و سرشار از مهر» و جز آن – از آنان دریغ شد.

در مقابل، گناه سدوم همین کیفیت را معیوب کرد و از این رو آنان از جلوه این مرتبة برتر، یعنی «سرشار از مهر» که همه احکام را شیرین می کند، محروم شدند.

13 (ע"כ הגה"ה [הגהה]):

(פאפאן חאשׂיׂה).

אין עבארט פאפאן חאשׂיׂה פולאני׳אן דא נשׂאן מי׳דעך דא בנד 8 אָגאז שׂד; מׂטן אַוּלי אַז סׂר גרׂפּטע מי׳שׂוד.

בִּחְשׁ 5 • 14-17

چشم‌های مؤنث و مذکر

14 והנה בזוהר בסבא דמשפטים דק"ז⁶¹ ע"א פי' מ"ש עיניו משוטטות אלין נוקבין ומ"ש המה משוטטים אלין דכורין וכ"ה בזוהר ויחי דרמ"א סע"א [סוף עמוד א]^{62, 63} דפי' משוטטים הם בתקוני שכינתא לתתא כו' היינו

אָכּוּנ, דר זוהר (זװױ), דר בִּחְשׁ סאבא דִּמִּשְׁפָּטִים (סבא דמשפטים, Saba deMishpatim), ص. 107a, תּוּזִיחַ מי׳דעך דא עבארט «چشمانش در گردش‌اند» (משוטטות, meshotetos) به مؤنث‌ها اشاره دارد؛ و عبارت «آنان در گردش‌اند» (משוטטים, meshotetim) به مذکرها. همین‌طور است در זוהר, ואיخی, ص. 241, פאפאן סׂטון a, דא תּוּזִיחַ מי׳דעך «در گردش‌اند» (משוטטים, meshotetim) در آرایه‌های حֲצוּרֵי אֱלֹהִים (שכינה, Shechinah) דר פאפאן הִסְתַּנְד, ו גיױרױ. יעני,

זוהר, דר בִּחְשִׁי דא סאבא דִּמִּשְׁפָּטִים («פִּיר» פאראשׂא דִּמִּשְׁפָּטִים) נאם דא, מִיָּאן דו אִיֶּה תּמַיִז מי׳גזאַרד: «چشمانش در گردش‌اند» به نیروهای مؤنث اشاره دارد و «آنان در گردش‌اند» به نیروهای مذکر. قِطְעֵה־אֵי דִּיגֵר אַז זוהר מי׳גוּיֵד אַנָּא דא «در گردش‌اند» דר חֲדַמַּת אִרְיֵה־אֵי חֲצוּרֵי אֱלֹהִים דר פאפאן הִסְתַּנְד.

כי יש מלאכים שהם מז"א ויש מלאכים שהם ממלכות⁶⁴ כמ"ש הרח"ו [הרבי חיים ויטאל] עמ"ש בזוהר ר"פ שמות דף ד' ע"א בענין איש וביתו באו^{65, 66} וז"ל [זוה לשונן] נ"ב⁶⁷ ת"ת [תפארת] ומלכות ור"ל [ורוצה לומר] המלאכים שמן הז"א והמלאכים שמן המל', עכ"ל [עד כאן לשונן] המק"מ [המקדש מלך] שם.

פּרִשְׁתִּגָּאָנִי הִסְתַּנְד דא אַז שְׂפָאֵתִי עֹאפִי (ז"א / זעיר אַנְפִּין, Z'eir Anpin) הִסְתַּנְד ו פּרִשְׁתִּגָּאָנִי הִסְתַּנְד דא אַז פּרִמָּאנרױאָי (מלכות, Malchus) הִסְתַּנְד; چنان‌که ربی حییم ויטאל (רבי חיים ויטאל) دربارهٔ آنچه در זוהר, דר אָגאז פאראשׂא שִׁמּוֹת, ص. 4a, دربارهٔ «هر مردی با اهل خانه‌اش آمد» آمده, נוֹשְׁתֵּה אִסְת; و عبارت او چنین است: «יִאדָּאשׁת: זִיבִיבִי ו הִמָּהֲנִי (תפארת, Tiferes) و فرمانروایی (מלכות, Malchus); و منظورשׁ פּרִשְׁתִּגָּאָנִי אִסְת דא אַז שְׂפָאֵתִי עֹאפִי הִסְתַּנְד ו פּרִשְׁתִּגָּאָנִי דא אַז פּרִמָּאנרױאָי הִסְתַּנְד.» עבארטִי מִיכְדָּאשׁ מִלִּיחַ (מקדש מלך) דר אַן גא تا הִמִּין גאִסְת.

פִּס דו נױע פּרִשְׁתֵּה וּגױד דאַרנִד: פּרִשְׁתִּגָּאָנִי אַז שְׂפָאֵתִי עֹאפִי (ז"א / זעיר אַנְפִּין, Z'eir Anpin), יעני בְּעַד מִזְכֵּר, ו פּרִשְׁתִּגָּאָנִי אַז פּרִמָּאנרױאָי (מלכות, Malchus), יעני בְּעַד מוֹנֵת. אֲלֵתר רֵבֶה (אַדמו"ר הַזִּקוֹן) אִינ מִטְלַב רֵא אַז מִיכְדָּאשׁ מִלִּיחַ, שְׂרַחִי בַר זוהר אַז רֵבִי שַׁלּוּם בּוּזַגְלוֹ (רבי שלום בוזגלו), נִקַּל מי׳כַּנֵּד: כְּתָבִי דא חֹשִׁיֶּה־אֵי אַז רֵבִי חִיִּיִּם ויטאל, שֶׁאֵגֵרֵד בִּרְגִשְׁתֵּה אִרְיִזָּאֵל (האריז"ל), דִּבְרָאֵרֵת עבארטִי «הר مردی با اهل خانه‌اش آمد» רֵא תִבֵּת כֻּרֵּדֶה אִסְת: «מִרְד» זִיבִיבִי ו הִמָּהֲנִי ו «אֵהֵל חֵנֶה» פּרִמָּאנרױאָי אִסְת; יעני פּרִשְׁתִּגָּאָנִי הִרֵיכ.

15 והמלאכים שהם בתקוני שכינתא היא בחי' מלכות דאצי' נק' נוקבין וכמש"ש [וכמה שכתוב שם] **בזוהר ד' רמ"ז ע"א בפי' בנות צעדה**⁶⁸ **למיהוי עלי שור. בנות צעדה.**

ו פרשטגאני קה דר זיורهای حضور الهي (שכינה, Shechinah) قرار دارند، و آن مرتبة فرمانروایی (מלכות, Malchus) در عالم صدور (אצילות, Atzilus) است، مؤنث نامیده می‌شوند؛ چنان‌که آنجا در زوهار (זהר, Zohar)، ص. 247a، در تفسیر «دختران گام برداشتند تا بر دیوار قرار گیرند» (בנות צעדה, banos tza'adah) آمده است: «دختران گام برداشتند» (צעדה, tza'adah):

פרשטגאני קה דר «זיורهای حضور الهي» هستند، و آن همان فرمانروایی عالم صدور است، مؤنث نامیده می‌شوند. زوهار این را از آیه «دختران گام برداشتند بر دیوار» در ברכת يعقوب (יעקב) به يوسف (יוסף) نشان می‌دهد: آیه آشکارا می‌گوید شاخه‌های تاک بارآور (בנות, banos)؛ به معنای لغوی «دختران» از دیوار بالا می‌روند.

צעדות מיבעי לי' אלא ההוא עין דכתיב לעילא ומאן איהו עין משפט כו' ואיהו עין צעדה ופסעת למיטל בנות לתקונהא והיינו בנות צעדה ולא בנים

باید می‌گفت **צעדות** (tza'adus) [به صورت جمع]. بلکه [فاعل] همان چشمی است که در بالا نوشته شده است؛ و آن چیست؟ «چشم داوری» (עין משפט, Ein Mishpat)، و جز این‌ها؛ و آن گام برمی‌دارد و پیش می‌رود تا دخترانی را برای زیور خود بگیرد. از این رو [آیه می‌گوید] «دختران گام برداشتند»، نه «پسران».

زوهار به این نکته اشاره می‌کند که فعل مفرد است، درحالی‌که «دختران» جمع است. زوهار توضیح می‌دهد که فاعل، «چشم» (עין, ayin) است که پیش‌تر در آیه آمده؛ یعنی «چشم داوری» (עין משפט, Ein Mishpat)؛ که همچنین نام مکانی در پیدایش 14:7 است و معنای «چشمه داوری» می‌دهد. این چشم پیش می‌آید تا «دخترانی» را برای زیور خود بگیرد. از همین رو آیه می‌گوید «دختران»، نه «پسران».

פי' שההשגחה הנמשכת ע"י הע"ס [העשר ספירות] דמלכות דאצי' שהיא בחי' עין משפט ע"ש מלך במשפט יעמיד ארץ⁶⁹ **הוא נמשך ומתלבש בהמלאכים הנקראים בנות שהם בחי' נוקבין.**

یعنی نظارتی که از طریق ده مرتبة تجلی (ספירות, Sefiros) فرمانروایی عالم صدور امتداد می‌یابد، و آن مرتبة «چشم داوری» است، [که چنین نامیده شده] بر اساس [آیه] «پادشاه با داوری زمین را استوار می‌سازد»، امتداد می‌یابد و در فرشتگانی که «دختران» نامیده می‌شوند و مرتبة مؤنث‌اند، پوشیده می‌شود.

آیتره רבֿה (אדמו"ר הזקן) توضیح می‌دهد: نظارتی که از طریق مراتب تجلی فرمانروایی عالم صدور می‌آید، «چشم داوری» نامیده می‌شود؛ زیرا فرمانروایی، پادشاهی است که با داوری حکم می‌راند. این نظارت در فرشتگانی پوشیده می‌شود که «دختران» نامیده شده‌اند؛ یعنی فرشتگان مؤنث.

16 وזהו בנות צעדה שהמלי צועדת על הבנות עלי שור⁷⁰ לראות ולהשגיח מעשה התחתונים וע"ז נאמר

עיניו משוטטות לשון נוקבא. וזהו ענין הכצעקתה הבאה אלי.⁷¹

و این [معنای] «دختران گام برداشتند» است: فرمانروایی (ملכות، Malchus) از فراز دختران، «بر دیوار»، گام برمی‌دارد تا اعمال فرودینان را ببیند و زیر نظر داشته باشد. و دربارهٔ این گفته شده است: «چشمانش می‌گردند» (משוטטות، meshotetos)، به صیغهٔ مؤنث. و این ناظر به «بر پایهٔ فریادش که به سوی من آمده است» است،

اکنون تصویر زوهار (זהר) به کار گرفته می‌شود: فرمانروایی (ملכות) از فراز «دختران» خود، یعنی فرشتگان مؤنث، گام برمی‌دارد تا اعمال کسانی را که در پایین‌اند زیر نظر بگیرد. واژه‌های «بر دیوار» (עלי שור، alei shur) در اینجا با این مقصود خوانده می‌شوند: «تا ببیند»؛ زیرا שור (shur [نگریستن]) نیز به معنای «نگریستن» است، چنان‌که آلتز ربه (ادمو"ר הזקן) در جای دیگری توضیح می‌دهد (لیکوتی توراه (לקוטי תורה)، שמיני Atzeres 91d). این همان کاربرد مؤنث «چشمانش می‌گردند» است و همچنین علت آن است که آیهٔ מאמר (maamar، مقالهٔ حسیدی) از «فریادش» به صیغهٔ مؤنث سخن می‌گوید.

לשון נקבה שהיא בחי' מלכות שנק' דינא דמלכותא והוא העלאת הפגם ע"י המלאכים שמבחי' מלי' והכלים דע"ס [דעשר ספירות] דבחי' מלי' הבאה אלי לאא"ס [לאור אין סוף] ב"ה המלוכש בע"ס [בעשר ספירות] דאצי'.

به صیغهٔ مؤنث، که مرتبهٔ فرمانروایی (ملכות) است و «قانون فرمانروایی» نامیده می‌شود؛ و این، بالا بردنِ نقص به واسطهٔ فرشتگانی است که از مرتبهٔ فرمانروایی‌اند، و نیز ظرف‌های ده مرتبهٔ تجلی (سפירות، Sefiros) در مرتبهٔ فرمانروایی؛ «که به سوی من آمده است»: یعنی به سوی نور بی‌پایان (אור אין סוף، Or Ein Sof)، متبارک باد، که در ده مرتبهٔ تجلی عالم صدور (اصילות، Atzilus) پوشیده است.

صیغهٔ مؤنث به فرمانروایی اشاره دارد، صفتی که «قانون فرمانروایی» نامیده می‌شود. «فریادی که به سوی من آمده است» گزارشی از نقص است که فرشتگان فرمانروایی و ظرف‌های فرمانروایی آن را بالا می‌برند، تا به نور بی‌پایانی برسد که در مراتب تجلی عالم صدور پوشیده است.

17 ועז"נ [ועל זה נאמר] ארדה נא ואראה ע"י מדת החסד וכנודע שז"א רובו חסדים אנפוי דמלכא נהירין

שהוא

و دربارهٔ این گفته شده است: «اکنون فرود آیم و ببینم»؛ از راه صفتِ مهر (חסد، Chesed). و چنان‌که دانسته است، ژئیر انپین (ז"א / זעיר אנפין، Z'eir Anpin)، صورت‌بندیِ مذکرِ صفاتِ عاطفی، عمدتاً از مهربانی‌ها (חסדים، chasadim) است؛ [چنان‌که در] «چهرهٔ پادشاه می‌درخشد» آمده است، که این همان...

پاسخ ه'، «اکنون فرود آیم و ببینم»، از راه مهر است. ژئیر انپین، صورت‌بندیِ مذکرِ صفاتِ عاطفی، عمدتاً از مهربانی‌هاست؛ در عبارت آرامی «چهرهٔ پادشاه می‌درخشد».

מ"ש עיני ה' הם משוטטים ל' [לשון] זכר שהם בחי' זכורין שהוא בחי' חסד ואראה הכצעקתה כו' שאולי ע"י מדת החסד ימצא להם זכות.

آنچه گفته شده است، «چشمانِ ه' در گردش اند (משוטטים, meshotetim)»، به صیغهٔ مذکر است؛ این صیغه مرتبهٔ مذکر است، و آن مرتبهٔ مهر (חסد) است. «و ببینم آیا بر وفقِ فریادش...» و مانند آن: شاید از راهِ صفتِ مهر برای آنان استحقاقی یافت شود.

این همان عبارتِ مذکرِ «چشمانِ ه' در گردش اند» است: فرشتگانِ ژئیر انپین که از مهرند. «ببینم» یعنی شاید از راهِ مهر، برای سدوم استحقاقی یافت شود.

بخش 6 • 181

داوری و مهربانی همان واقعیت‌ها را می‌خوانند

18 וכמבואר באדר"ז [באדרא זוטא] דרצ"ג ע"ב⁷² שבחי' ההשגחה ע"י בחי' עיניו משוטטות ל' [לשון] נוקבא הוא בחי' דין וההשגחה שע"י בחי' עיני ה' המה משוטטים הוא בחי' רחמים כו' ע"ש.

و چنان‌که در ایدرا زوتا (آدرا زوتا)، p. 293b، توضیح داده شده است: نظارتی که از طریق مرتبهٔ «چشمان او در گردش اند» (משוטטות, meshotetos [در گردش اند، صورت مؤنث]) است، جنبهٔ داوری دارد؛ اما نظارتی که از طریق مرتبهٔ «چشمانِ نام چهارحرفی (ה', Havayah) در گردش اند» (משוטטים, meshotetim [در گردش اند، صورت مذکر]) است، جنبهٔ رحمت دارد و جز اینها؛ بنگرید آنجا.

ایدرا زوتا («مجلس کوچک»، بخشی از زوهار (זהר)) به صراحت می‌گوید که «چشمان» مؤنث جنبهٔ داوری دارند و «چشمان» مذکر جنبهٔ رحمت.

והענין שהוא עד"מ כמ"ש ושפטו העדה⁷³ והצילו העדה⁷⁴ עדה שופטת ועדה מצלת.⁷⁵ לפי שבכל דבר יוכל ללמד זכות וחובה

و مقصود این است که، به‌عنوان تمثیل، چنان‌که نوشته شده است: «و جماعت داوری خواهد کرد ... و جماعت رهایی خواهد داد»؛ جماعتی که داوری می‌کند و جماعتی که نجات می‌دهد. زیرا در هر موضوعی می‌توان برای تبریئه یا محکومیت دلیل آورد.

تمثیلی از دادگاه: تورات هم از داوری دادگاه سخن می‌گوید و هم از رهایی‌بخشیدنِ آن، زیرا در هر پرونده‌ای دلایلی برای محکوم‌کردن و تبریئه‌کردن وجود دارد.

وع"כ ארז"ל [آمرو ربوتینو זכרונם לברכה] **פסילנא לי' לצורבא מרבנן**⁷⁶ **לדינא דחביב עלי כגופאי ואין אדם רואה חוב לעצמו הרי**

ازاینرو حکیمان ما، یادشان مبارک، فرمودند: «من خود را [از داوری درباره] یک دانشمند توراتی معاف می‌کنم، زیرا او به اندازه بدن خودم برایم عزیز است»؛ و نیز: «آدمی در خود، چیزی سزاوار محکومیت نمی‌بیند.» بنابراین، تلمود از حکیمی نقل می‌کند که خود را از داوری درباره یک دانشمند توراتی معاف کرد، زیرا او را «به اندازه بدن خودم» عزیز می‌داشت؛ چراکه آدمی در خودش عیبی نمی‌بیند.

אע"פ [אף על פי] שהוא חייב באמת אינו רואה עליו חובה שמחמת קירוב הדעת והחביבות מוצא מקום ללמד זכות

هرچند او در واقع گناهکار است، آدمی در او تقصیری نمی‌بیند؛ زیرا نزدیکی دل و مهرورزی سبب می‌شود که جایی برای آوردن دلیل به سود او بیابد. عشق و نزدیکی دل، ذهن را وامی‌دارد که حتی جایی که واقعاً تقصیری هست، دلیلی برای تبرئه بیابد.

משא"כ למי שאינו חביב עליו כ"כ [כל כך] הי' [היה] מלמד חובה וכמ"ש וכל יצר מחשבות לבו רק רע⁷⁷ **כו'**

اما درباره کسی که چندان برای او عزیز نیست، برای محکومیتش دلیل می‌آورد؛ چنان‌که نوشته شده است: «و هر گرایش اندیشه‌های دلش تنها بدی است» و جز اینها؛ در مورد کسی که کمتر محبوب است، همان واقعیتهای به‌عنوان تقصیر تفسیر می‌شوند. ازاینرو، پیش از طوفان نوشته شده است که «هر گرایش اندیشه‌های دلش تنها بدی است».

ועי"ז נמשך ויאמר ה' אמתה את האדם⁷⁸ **כו' הרי מחמת זה שיצר מחשבות לבו רק רע נמשך ללמד חובה**⁷⁹

و در پی این، «و ه' گفت: انسان را محو خواهیم کرد» و جز اینها. پس چون گرایش اندیشه‌های دلش تنها بدی بود، [داوری] به سوی اقامه دلیل بر محکومیت کشیده شد. از آن ارزیابی، فرمان «انسان را محو خواهیم کرد» صادر شد: گرایش بد، دلیلی برای محکومیت به‌شمار آمد.

ואח"כ בפ' נח כתיב ויאמר ה' אל לבו⁸⁰ **לא אוסיף לקלל עוד את האדמה בעבור האדם** و پس از آن، در پاراشای نوح (פרשת נח)، نوشته شده است: «و ه' در دل خود گفت: دیگر هرگز زمین را به‌سبب انسان لعنت نخواهم کرد،

پس از طوفان، در پاراشای نوح، ه' می‌گوید که دیگر هرگز زمین را به‌سبب انسان لعنت نخواهد کرد.

כִּי יֵצֵר לֵב הָאָדָם רַע מִנַּעֲוֵרָיו הָרִי שֶׁמִּסְבֵּרָא זֶה עֲצֻמָּה שִׁיבֵר לֵב הָאָדָם רַע מִצָּא לִלְמַד זְכוּת שְׁלֵא יוֹסִיף לִקְלֹל אֶת הָאָדָמָה בַּעֲבוּר הָאָדָם

זיכר גראישים דל אדם از جوانی اش بد است.» پس همین استدلال که گرایش دل انسان بد است، برای آوردن دلیل به سود او به کار آمد: اینکه دیگر زمین را به سبب انسان لعنت نکند.

ה' دلیل را بیان می‌کند: «زیرا گرایش دل انسان از جوانی اش بد است.» همین واقعیت که گرایش انسان بد است، اکنون دلیلی برای آسان‌گیری می‌شود.

והיינו לפי שהי' [שהיה] התגלות מדת החסד ע"י וירח ה' את ריח הניחות⁸¹ שבקרבתן שהקריב נח המשיך גילוי מדת החסד ללמד זכות בזו הסברא עצמה שנמשך תחלה ללמד חובה ע"י מדה"ד [מדת הדין].

و این از آن‌روست که صفت مهر (חסד, Chesed) از طریق «و نام چهارحرفی (ה', Havayah) رایحه خوشایند را استشمام کرد» آشکار شد: از راه قربانی‌ای که نوح (נח) تقدیم کرد، او آشکارشدن صفت مهر را به پایین کشید تا با همان استدلالی که در آغاز از طریق صفت داوری برای محکوم‌کردن به کار گرفته شده بود، برای تبرئه استدلال کند.

این دگرگونی از آشکارشدن مهر پدید آمد: هنگامی که ה' رایحه خوشایند قربانی نوح را استشمام کرد، مهر به پایین کشیده شد؛ و همان استدلالی که داوری برای محکوم‌کردن به کار می‌برد، به مبنایی برای تبرئه بدل شد.

וזהו ענין החילוק בין ב' בחינות השגחות הנ"ל (ועמ"ש במ"א ע"פ לעשות הישר בעיני^{82, 83} ה' אלקיך). וזהו פ"י ארדה נא.

و این تفاوت میان دو مرتبه نظارت الهی است که پیش‌تر یاد شد. (و بنگرید به آنچه در جای دیگری درباره آیه «تا آنچه را در نظر⁸⁴ ה' اَلקִיד درست است انجام دهی» نوشته شده است.) و این معنای «اکنون فرود می‌آیم» است:

این تفاوت میان دو گونه نظارت الهی است: وجه مؤنث داوری و وجه مذکر مهر. **אדמו"ר הזקן** به بحثی دیگر درباره «تا آنچه را در نظر⁸⁵ ה' درست است انجام دهی» اشاره می‌کند و سپس به توضیح «اکنون فرود می‌آیم» بازمی‌گردد.

כִּי צַעֲקָתָהּ הִיא הַבָּאָה מִלְמַטָּה לַמַּעֲלָה שֶׁהוּא בַּחֲבִי' גְּבוּרוֹת וְאוֹי"ח [ואור חזר] ולזה נאמר ארדה נא לשון ירידה הוא מלמעלה למטה דהיינו בַּחֲבִי' אוֹי"ח [אור ישר] שהוא בַּחֲבִי' חֶסֶד לַהֲשִׁיחַ בְּמִדַּת הַחֶסֶד לִלְמַד זְכוּת.

زیرا «فریاد آن» چیزی است که از پایین به بالا می‌آید؛ این مرتبه سخت‌گیری‌ها (גבורות, gevuros) و نور بازگشتی (או"ח, or chozer) است. از این‌رو گفته شده است: «اکنون فرود می‌آیم»؛ فرودآمدن، از بالا به پایین است، یعنی مرتبه نور مستقیم (או"ח, or yashar)، که مرتبه مهر است، تا با صفت مهر نظارت کند و برای تبرئه استدلال کند.

«فریاد آن» از پایین به بالا برمی‌خیزد، مانند نور بازگشتی سخت‌گیری. «فرودآمدن» از بالا به پایین است، مانند نور مستقیم که مهر است: ه' با مهر فرود می‌آید تا برای آنان وجهی به سودشان بیابد.

ואראה הכצעקתה הבאה אלי עשו⁸⁴ דהיינו אם עוונם גדול מנשוא כ"כ [כל כד] עד שגם ע"פ החסד לא יוכל למצוא זכות אז כלה. ואם לא. פי' אולי ע"י החסד יוכל ללמד זכות כו'.

«ו خواهیم دید [که آیا] بر پایه فریاد آن که به من رسیده است چنین کرده اند»: یعنی اگر گناهشان چنان بزرگ باشد که تحمل ناپذیر شود، تا آنجا که حتی بر پایه مهر نیز نتواند برایشان وجهی برای تبرئه بیابد، در این صورت نابودی (כלה, kalah) خواهد بود. «و اگر نه»: یعنی شاید از راه مهر بتواند برایشان به سودشان استدلال کند و غیره.

آیه با عبارت «آیا به کلی چنین کرده اند (כלה)» پایان می یابد. **אדמו"ר הזקן** چنین می خواند: اگر گناهشان چنان بزرگ باشد که حتی مهر نیز نتواند وجهی برای تبرئه بیابد، نابودی در پی خواهد بود؛ اما «و اگر نه»، شاید مهر هنوز بتواند وجهی برای تبرئه بیابد.

וז"ש [זהו שכתוב] במדרש ארדה נא ממדה"ר [ממדות הרחמים] למדה"ד [למדת הדין]^{85,86} ובזוהר דק"ה ע"ב⁸⁷
ארדה נא מדרגא דרחמי לדרגא דדינא⁸⁸ ר"ל [רוצה לומר] להמשיך רחמים ממדה"ר [ממדות הרחמים] אל בחי' מדה"ד [מדת הדין] ואראה כו'.

و این است معنای آنچه در میدراش گفته شده است: «اکنون فرود می آیم»: از صفت رحمت به صفت داوری؛ و در زوهار (זהר, p. 105b آمده است: «اکنون فرود می آیم: از مرتبه رحمت به مرتبه داوری»؛ یعنی رحمت از صفت رحمت به مرتبه صفت داوری کشیده شود، و «خواهم دید» و غیره.

میدراش و زوهار می گویند که «فرود می آیم» یعنی از رحمت به داوری فرود آمدن. **אדמו"ר הזקן** این را چنین توضیح می دهد: رحمت به درون صفت داوری کشیده می شود، تا خود داوری با رحمت «دیده» شود.

بخش 7 • 19-20

دیدن و شنیدن

19 והנה רש"י [רבי שלמה יצחקי] פי' בחומש ארדה נא למד לדיינים שלא יפסקו דיני נפשות אלא בראיה.⁸⁹
והענין דאיתא בת"ז [בתיקוני זהר]⁹⁰ ואלין עשר ספירן אינון אזלין כסדרן⁹¹ חד אריך וחד קציר וחד בינוני.

اکنون راشی (רש"י) در چومش [در] عبارت «اکنون فرود می آیم» توضیح می دهد: «[این] به داوران می آموزد که در پرونده های مربوط به مجازات مرگ، جز با دیدن حکم نکنند.» و توضیح مطلب این است که در **תיקוני זהר** (תיקוני זהר) آمده است: «این ده مرتبه تجلی (ספירות, Sefiros) به ترتیب خود پیش می روند: یکی دراز، یکی کوتاه و یکی میانه است.»

راشی از عبارت «اکنون فرود می آیم و می بینم» می آموزد که داوران نباید در پرونده های مربوط به مجازات مرگ حکم کنند، مگر آنکه خود ببینند. برای توضیح اینکه چرا «دیدن» اهمیت دارد، آلتز ربه به **תיקוני זהר** استناد می کند: «مراتب تجلی (ספירות) به ترتیب پیش می روند: یکی دراز، یکی کوتاه و یکی میانه است.»

פי' כי ע"ס [עשר ספירות] **נחלקי' לג' קוין קו הימין חח"נ** [חכמה חסד נצח] **נק' חד אריך כי החסד נמשך ומתפשט יותר**

מقصود آن است که ده **ספירות** به سه خط تقسیم می‌شوند. خط راست، یعنی حکمت (Chochmah, مهر (חסד, Chesed) و پیروزی (נצח, Netzach)، «یکی دراز» نامیده می‌شود؛ زیرا **חסد** بیش از این امتداد می‌یابد و گسترش پیدا می‌کند.

ده **ספירות** سه خط را تشکیل می‌دهند. خط راست، یعنی **חכמה**, **חסد** و **נצח**، «دراز» است، زیرا مهر تا دوردست‌ها می‌رسد.

ולכן גמ"ח [גמילות חסדים] **בין לעניים בין לעשירים**⁹² **הרי שהחסד מתפשט יותר מהרחמים שעל העשיר אין שייך רחמנות כ"א על העני.**

از این رو، اعمال نیکوکاری [انجام می‌شوند] هم برای فقیران و هم برای ثروتمندان؛ پس **חסد** بیش از شفقت گسترش می‌یابد، زیرا شفقت درباره ثروتمند صدق نمی‌کند، بلکه فقط درباره فقیر.

تلمود می‌آموزد که اعمال نیکوکاری هم برای ثروتمندان انجام می‌شود و هم برای فقیران، حال آنکه شفقت فقط درباره فقیران صدق می‌کند. پس مهر از شفقت گسترده‌تر است.

וקו השמאל בג"ה [בינה גבורה הוד] **נק' חד קציר שאינו נמשך כ"א למי שהגון ביותר. וקו האמצעי נק' בינוני שמרחם על מי שנوفל רחמנות.**

و خط چپ، یعنی فهم (Binah, قید و سخت‌گیری (גבורה, Gevurah) و شکوه (הוד, Hod)، «یکی کوتاه» نامیده می‌شود، زیرا فقط به کسی می‌رسد که از همه شایسته‌تر است. و خط میانی «میانه» نامیده می‌شود، زیرا بر هر کس که شایسته شفقت باشد شفقت می‌کند.

خط چپ، یعنی **בינה**, **גבורה** و **הוד**، «کوتاه» است: فقط به شایسته‌ترین فرد می‌رسد. خط میانی «میانه» است: بر هر کس که در وضعی باشد که شایسته شفقت است، شفقت می‌کند.

20 והנה יש ראייה ושמיעה הראיה נמשך מבחי' חכמה קו הימין ושמיעה מבינה קו השמאל. וכנודע מענין ראובן⁹³ **ושמעון**⁹⁴

اکنون، دیدن هست و شنیدن هست. دیدن از مرتبه حکمت (Chochmah, خط راست، سرچشمه می‌گیرد و شنیدن از فهم (Binah, خط چپ؛ چنان‌که در ماجرای روبن (راوبن) و שמعون (שמعون) شناخته شده است.

دیدن و شنیدن با دو سویه متناظرند: دیدن با حکمت در سمت راست، و شنیدن با فهم در سمت چپ. این امر از نام‌های روبن (از «دیدن») و שמعون (از «شنیدن») شناخته می‌شود.

ולכן הראי' [הראיה] היא מלמעלה למטה והשמיעה ממטה למעלה שהאותיות מתעלים ונכנסים לאוזן השומע ולזה ג"כ הראי' [הראיה] נשפלת למטה יותר מהשמיעה שרואה דבר גשמי

ו אזינרו דידן אז בלא בה פאיינ אסט ו שנידן אז פאיינ בה בלא, זיפא חרופ בלא מי רונד ו בה גוש שנונד ו ארד מי שנונד. ו אז
המין רו ניד דידן פאיינ טר אז שנידן פרוד מי איד, זיפא ציזי גסמאני רא מי בינד,
דידן אז בלא בה פאיינ מי רוד, חאל אנה שנידן אז פאיינ בה בלא מי רוד, זיפא סדאחא בה דרון גוש בלא מי רונד. אזינרו ניד דידן טא פאיינ טר
מי רסד, חטי בה אשיאי גסמאני.

משא"כ השמיעה היא רק קול ודבור כי הראי' [הראיה] היא מבחי' חד אריך וכנודע שיסוד אבא אריך כו'.

חאל אנה שנידן פקט סדא ו גפטר אסט. זיפא דידן אז מרבט «יכ דראז» אסט, ו צנאן קה מעלום אסט, בניאד אבא (יסוד אבא,
Yesod of Abba) דראז אסט, ו גיפא.

אמא שנידן, ברחלפ אן, תנח סדא ו גפטר רא דריאפט מי קנד. דידן בה חט «דראז» תעלן דארד; אלטר רבה תעלימ אריזאל (האריז"ל) רא מי אפזאיד
קה בניאד אבא (חכמת) דראז אסט ו טא פאיינ טר אז בניאד אימא (יסוד אימא, Yesod of Imma) אמטדאד מי יאבד (פחמ).

וזהו מ"ש ארדה נא ואראה כי הכצעקתה הבאה זהו כמו בחי' שמיעה שמבחי' בינה ולכן היא הבאה מלמטה למעלה והוא בחי' קו השמאל אבל ארדה נא ואראה בבחי' ראיה שהוא בחי' חסדים כו':

ו אין אסט אנה גפטה שדה אסט: «אכטון פרוד מי אים ו מי בינמ»; זיפא «ברחספ פריאדש קה רסידה אסט» מאנד מרבט
שנידן אסט, קה אז מרבט פחמ אסט; אזינרו, אן אז פאיינ בה בלא מי איד ו מרבט חט צפ אסט. אמא «אכטון פרוד מי אים ו
מי בינמ» דר מרבט דידן אסט, קה מרבט מפרח (חסדים, chasadim) אסט, ו גיפא.

דר טפליק בא איה: «פריאדש קה רסידה אסט» מאנד שנידן אסט; אז פחמ, ו דר סוי צפ, אז פאיינ בה בלא מי איד. «אכטון פרוד מי אים ו
מי בינמ» דידן אסט ו בה מפר תעלן דארד. ה' בה פריאד נה פקט בא שנידן, בלקה בא «פרוד אמן ו דידן» אז רא מפר פאסח מי דהד.

در کار بندگی

מֵאֲמַר می گوید یوسف (יִוסֵף) به عنایت برتر، «چشم نام چهارحرفی (ה'י, Havayah) بر آنان است که از او هیبت دارند»، نائل شد؛ زیرا دیگران را روزی می رساند: «آن که چشمی نیکو دارد برکت خواهد یافت، زیرا از نان خود به تهیدست بخشیده است.» سوم همین خصلت را آسیب زد و از آن محروم شد. **מֵאֲמַר** همچنین از نمونه داوری که شخص مورد داوری خود را دوست دارد نشان می دهد که نزدیکی و مهربانی در همان واقعیت هایی که داوری محکومشان می کند، جایی برای استحقاق می یابند.

پرسش هایی برای گفت و گو

1. «آشکار و معلوم» چه تفاوتی با شیوه ای دارد که انسان از طریق آن چیزی را می شناسد، و چرا این تفاوت به مسئله فیلسوفان درباره کثرت پاسخ می دهد؟
2. اگر ה' همه چیز را به واسطه خود می داند، چرا کتاب مقدس از «چشم هایی» سخن می گوید که در زمین می گردند؟ ظرف ها و فرشتگان چه نقشی دارند؟
3. دو سطح شناخت چگونه توضیح می دهند که چرا علم پیشین ה' اختیار آزاد انسان را از میان نمی برد؟
4. همان واقعیت که «گرایش دل انسان بد است» نخست به طوفان می انجامد و سپس به وعده ה' که دیگر هرگز زمین را نفرین نکند. بنا بر **מֵאֲמַר**، چه چیزی تغییر کرد؟
5. چرا **מֵאֲמַר** «فرود می آیم و می بینم» را با دیدن، نه شنیدن، پیوند می دهد، و این درباره قاعده راشی (רש"י) که داوران باید خودشان ببینند چه چیزی القا می کند؟

יادداشت‌ها

משלי כט, ד.

ה' בה אברהים (אברהם) از فریاد شکایت علیه سدوم و عموره خبر می‌دهد (בראשית 18:20-21): «اکنون فرود می‌آیم و می‌بینم آیا آنان کاملاً مطابق فریادی که به من رسیده عمل کرده‌اند یا نه؛ و اگر نه، خواهم دانست.» در ظاهر، «کاملاً» (כלה, kalah) می‌گوید آنان دقیقاً چنان‌که آن فریاد ادعا می‌کند عمل کرده‌اند؛ اما گفتار حسیدی (מאמר, maamar; بند 18)، با پیروی از راشی (רש"י), כלה را به معنای «نابودی» می‌خواند. این متنی آغازین گفتار است.

Genesis 18:21 בראשית י"ח:כ"א

אֲרָדָה-נָא וְאֶרְאֶה הַכְּצַעֲקָתָהּ הַבָּאָה אֵלַי עֲשׂוּ כָלָה וְאִם-לֹא אֲדַעָה:

I will go down now, and see whether they have done altogether according to the cry of it, which is come unto Me; and if not, I will know

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

6 בערב היא באה

«شامگاهان می‌آمد» دربارهٔ دوشیزگانی گفته شده است که نزد پادشاه اخشورش (اخشورش) آورده می‌شدند؛ این عبارت نمونه‌ای دیگر از کاربرد صورت مؤنث «آمد» (באה, ba'ah) است و با «که آمده» (הבאה, haba'ah) در آیهٔ ما مطابقت دارد.

Esther 2:14 אסתר ב':י"ד

בְּעֶרְבַּיּוֹת הָיָא בְּחָהּ וּבְבִקֵּר הָיָא שְׂכָה אֶל-בֵּית הַנְּשִׁים שְׁנֵי אֶלְיָד שַׁעֲשָׁנִז קִרִּים הַמֶּלֶךְ שִׁמְרַהּ הַפִּילִגְשִׁים לֹא-תִבּוֹא עוֹד אֶל-הַמֶּלֶךְ כִּי אִם-תִּפְּצֵי בַּהּ הַמֶּלֶךְ וְנִקְרָאָהּ בְּשֵׁם:

In the evening she went, and on the morrow she returned into the second house of the women, to the custody of Shaashgaz, the king's chamberlain, who kept the concubines; she came in unto the king no more, except the king delighted in her, and she were called by name

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

2 بند

7 ורחל באה

«و راحيل (رحل) با گوسفندان پدرش آمد.» این نمونه‌ای دیگر از صورت مؤنث فعل «آمدن» (بאה, ba'ah) است و نمونه‌های «که آمده است» را در آیهٔ ما کامل می‌کند.

Genesis 29:9 بראשית כ"ט:ט

עוֹדְנוּ מִדְּבַר עִמָּם וְרַחֵל בָּאָה עִם-יִצְחָק אֲשֶׁר לְאֶבְיָהּ כִּי רָעָה הוּא:

While he was yet speaking with them, Rachel came with her father's sheep; for she tended them

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

یادداشت كهوت

בראשית כט, ט.

8 וביאור הענין . . יש להקדים לשון השגור

یادداشت كهوت می‌گوید از این‌جا به بعد باید بحث را با این گفتار متأخر مقایسه کرد که همین موضوع را بررسی می‌کند.

یادداشت كهوت

מכאן ואילך ראה ד"ה השמר לך תרל"ה כרך א ע' ב ואילך.

1 بند

1 הנה הכצעקתה הוא לשון נקבה וכן הבאה, ועשו לשון נקבה ולשון זכר

نسخه‌ای دیگر از این مآمار پرسش را چنین طرح می‌کند: «فریاد آن» مؤنث و مفرد است، حال آن‌که «کرده‌اند» جمع و مذکر است. آن نسخه می‌پرسد «فرود آمدن» چگونه می‌تواند دربارهٔ ه' به‌کار رود؛ و دو دست‌نویس که در آن‌جا به آن‌ها اشاره شده، پرسش دیگری نیز می‌افزایند: چرا فرود آمدن را وابسته به فریاد قرار داده‌اند؟

یادداشت كهوت

بمآמרי אדה"ז פרשיות ע' קו הקושיא "מה שבתחלה אמר הכצעקתה לשון נקבה ולשון יחיד ואח"כ אמר עשו לי רבים ולשון זכר". ושם מוסיף עוד קושיא "מהו ענין הירידה הזאת האך שיך ירידה לפניו". וראה שם בשולי העמוד מב' כת"י דשם נוסף עוד קושיא "מה טעם תלה (הידיעה הכצעקתה) הירידה בצעקתה אם ירד דוקא ויראה כו" ע"ש בארוכה. ובאוה"ת בראשית כרך ד תשלו, א.

2 הלא משמים הביט ה'

سرايندهٔ مزامير می‌گوید: «از آسمان، نام چهارحرفی (ה', Havayah) به پایین نگریست؛ همهٔ آدمیان را دید.» آلتز ربه (ادمو"ר הזקן) از این آیه می‌پرسد چرا ه', که از آسمان همه‌چیز را می‌بیند، باید برای دیدن «فرود آید».

Psalms 33:13 תהילים ל"ג:י"ג

מִשְׁמִימִים הִבִּיט ה' רָאָה אֶת-כָּל-בְּנֵי הָאָדָם:

The L-RD looketh from heaven; He beholdeth all the sons of men

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

3 דינא דמלכותא דינא

قاعدهٔ تلمودی که «قانون پادشاهی، قانون است». در اینجا آن را اشاره‌ای می‌خوانند به اینکه فرمانروایی (ملכות, Malchus), یعنی «پادشاهی»، صفت قانون و داوری است.

Bava Kamma 113a:14–16 בבא קמא קי"ג א:י"ד-ט"ז

ומוכסין. והאמר שמואל: דינא דמלכותא דינא! אמר רבי חנינא בר כהנא אמר שמואל: במוכס שאין לו קצבה. דבי רבי ינאי אמרי: במוכס העומד מאליו. איכא דמתני לה אהא: לא ילבש אדם כלאים אפילו על גבי עשרה בגדים, להבדיל בו את המכס. מתניתין דלא קרבי עקיבא. דתניא: אסור להבדיל את המכס. רבי שמעון אומר משום רבי עקיבא: מותר להבדיל את המכס.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

4 מלך במשפט יעמיד ארץ

«پادشاه با عدالت، سرزمین را استوار می‌سازد.» این نشان می‌دهد که داوری فرمانروایی، داوری‌ای است که به‌جای ویران‌کردن، سرزمین را پایدار نگه می‌دارد.

Proverbs 29:4 משלי כ"ט:ד'

מֶלֶךְ בַּמִּשְׁפָּט יַעֲמִיד אֶרֶץ וְאִישׁ תְּרוֹמוֹת יִהְיֶה:

The king by justice establisheth the land; but he that exacteth gifts overthroweth it

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

یادداشت كهوت

9 בדחז"ל גלוי וידוע לפני מי שאמר והי' העולם

תלמוד דרבא רבי מנחם (רבי מאיר) אין עבארט רא בה קאר מי-ברד: «דר פישגאָה אַן-קע שחן געט ו גהאן פידיד אַמ, אשכאָר ו מעלום אַסט קע דר נסל או קסי מאַנדט או נבד». אַלער רב (אדמו"ר הוק) בר-סורט-בנדי תאבֵּת אין עבארט תכיע מי-קנד.

Eruvin 13b:3 עירובין י"ג ב:ג'

אַמר רבי אַתאָ בר-חנינא: גלוי וידוע לפני מי שאמר והי' העולם שאין בדורו של רבי מאיר כמותו, ומפני מה לא קבעו הלכה כמותו? שלא יכלו חביריו לעמוד על סוף דעתו. שהוא אומר על טמא טהור ומראה לו פנים, על טהור טמא ומראה לו פנים.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

Kiddushin 30b:21-22 קידושין ל' ב:כ"א-כ"ב

וכן בדיו, ששולשון שותפין בו. תנו רבנן: שלשה שותפין הן באדם: הקדוש ברוך הוא, ואביו, ואמו. בזמן שאדם מכבד את אביו ואת אמו אומר הקדוש ברוך הוא: מעלה אני עליהם כאילו דרתי ביניהם, ונכדוני. תנא רבי אומר: גלוי וידוע לפני מי שאמר והי' העולם שבו מכבד את אמו יותר מאביו, מפני

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

Chullin 63b:9-10 חולין ס"ג ב:ט-י'

תנא רבי אומר גלוי וידוע לפני מי שאמר והי' העולם שבהמה טמאה מרובה מן הטהורות לפיכך מנה הכתוב בטורה גלוי וידוע לפני מי שאמר והי' העולם שעופות טהורין מרובין על הטמאין לפיכך מנה הכתוב בטמאין מאי קמ"ל כדרב הונא אמר רב ואמרי לה אמר רב הונא אמר רב משום ר' מאיר לעולם ישנה אדם לתלמידו דרך קצרה

Wikisource Talmud Bavli (CC-BY-SA)

Sanhedrin 76b:13-14 סנהדרין ע"ו ב:י"ג-י"ד

תנא נמי הכי: רבי אומר, גלוי וידוע לפני מי שאמר והי' העולם שהתפולל ממית בקל שהוא, לפיכך לא נתנה תורה בו שיעור. והני מילי דבריה מירבז. וכשב עליו לתוף המים. רישא רבויא קא משמע לן, וסיפא רבויא קא משמע לן. רישא רבויא קא משמע לן: אף על גב דלא איהו דחפז, כיון דאין יכול לעלות משם ומת - חייב. סיפא רבויא קא משמע לן: אף על גב דחפז, כיון דכולל לעלות משם ומת - פטור.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

יבדאשט קהוט

כמה פעמים בש"ס ואחדים מהם: עירובין יג, ב. קידושין ל, ב. לא, א. חולין סג, ב. סנהדרין עו, ב. ועוד. וראה בדרך מצותיך מצות דין עבד עברי פרק ב. המשך תערוב פרק רלא. ד"ה והנה נת"ל תרס"ג.

10 גלוי וידוע לפני מי שאמר והי' העולם

המין עבארט דרבאָה פּסרי ניש אַמדה אַסט קע מאַדריש רא בייש אז פּדריש קראָמי מי-דארד, אין נשאַן מי-דעד קע אין עבארט דר זבאן חכיאַן, תעבירי ראיג ו תשיבט-שדע אַסט.

Kiddushin 31a:1 קידושין ל"א א:א'

שמשדלתו בדברים, לפיכך הקדים הקדוש ברוך הוא כיבוד אב וכיבוד אם. וגלוי וידוע לפני מי שאמר והי' העולם שהבן מתירא מאביו יותר מאמו, מפני שמלמדו תורה, לפיכך הקדים הקדוש ברוך הוא מורא האם למורא האב.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

11 כי הנה הפילוסופים נלאו להשיג ענין ההשגחה פרטית

תאניא הדיף אנציאז (צמצום, tzimtzum) ו פהאן-סאזיאַי רא תוציח מי-דעד קע בהוואסטה אַן גהאן גאד ו מסתקל בה נאזר מי-רסד; אין אַמר-בראַי אַן אַסט קע ה' בר-קומי פּרמאָרואַיי קנד. אין מתן ניש המין תנש מיהאן יגאָנטי ה' ו גהאני מרכב אז אַמור-גאדאָנה רא בררסי מי-קנד.

7:15 Tanya, Sha'ar HaYichud תניא, חלק שני; שער היחוד והאמונה ז' ט"ו

והנה, מקאן יש להבין שגגת מקצת חכמים בעניניהם, ה' וכפר בעצם, שישגו וישעו בעיונם בכתבי האר"י זכרוננו לברכה, והבינו ענין הצמצום המוזכר שם כפשוטו, שהקדוש-ברוך-הוא סילק עצמו ומהותו חס ושלום מעולם הזה, רק שמשגיח מלמעלה בהשגחה פרטית על כל היצורים כולם, אשר בשמים ממעל ועל הארץ מתחת.

Kehot Publication Society (CC-BY-NC)

יבדאשט קהוט

ראה תניא ח"ב פ"ז (פג, ב). מאמרי אדה"ז תק"ע ע' נג, ובארוכה בסה"מ תרמ"ג ע' קכד. ד"ה ויחי יעקב תרנ"ב ע' כט ואילך. שם ע' קכו. ובאה"ת בראשית כרך ד תתשל, א שהקושיא שייך יותר בעיקר התהוות ריבוי התחלקות הנבראים מהאחד הפשוט. במאמרי אדה"א בראשית ע' קפד כ' שקושיית החוקרים על עיקר ענין ההשגחה [ולא להשיג כמו שכתב כאן].

12 אין אדם נוקף אצבעו מלמטה

«אַדמי אנגשטש רא דר פאיינ זחמי נמי-קנד, מגר אַן-קע דר בלא דרבאָה או אעלם שדע באשד.» אין-סחן, ענאיב פּרדי רא חתי בר-קוכטריין רויידאדא ניש בייאן מי-קנד.

Chullin 7b:15-16 חולין ז' ב:ט"ו-ט"ז

ואמר ר' חנינא אין אדם נוקף אצבעו מלמטה אלא א"כ מכריזין עליו מלמעלה שנאמר (תהלים לז, כג) מה' מצעדי גבר כוננו (משלי כ, כד) ואדם מה יבין דרכו א"ר אלעזר דם ניקוף מרצה כדם עולה אמר רבא בגדול ימין ובניקוף שני והוא דקאזיל לדבר מצוה אמרו עליו על ר' פנחס בן יאיר מימיו לא בצע על פרוסה שאינה שלו ומיום שעמד על דעתו לא נהנה מסעודת אביו:

Wikisource Talmud Bavli (CC-BY-SA)

Zohar III, 274b זח"ג רעד, ב

יבדאשט קהוט

חולין ז, ב. זח"ג רעד, ב.

13 הכצעתקה הבאה

ارجاعات Kehot برای این کلمات (יבדאשטש דר פאיינ אַמדה אַסט).

יבדאשט קהוט

המשך הפסוק ארדה נא.

14 בערב היא באה

עבארט אינאז אז Esther 2:14 נקל שדע אַסט; מתן דר זייר אַמדה אַסט.

Esther 2:14 אסתר ב' י"ד

בערב היא באה ובבקר היא שבה אלי-בית הנשים שני אלי-יד שעשגז סריס המלך שמר הפילגשים לא-תבוא עוד אלי-המלך כי אס-חפץ בה המלך ונקראת בשם:

In the evening she went, and on the morrow she returned into the second house of the women, to the custody of Shaashgaz, the king's chamberlain, who kept the concubines; she came in unto the king no more, except the king delighted in her, and she were called by name

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

15 ולהעיר ממרז"ל בכ"מ

דר אן-גא אלתר רבֵּה מִיָּאן «או فرمان داد و آنها پدید آمدند» (מזמיר 148:5), که دربارهٔ ذات ה' گفته شده و بر آن دلالت دارد که عوالم خودبه‌خود پدید می‌آیند، و «نام **אלקים** (אלקים, Elokim) آفرید» تمایز می‌گذارد؛ این تعبیر بر نیروی آفریدگار درون آفریده دلالت دارد و تنها دربارهٔ نام‌های او به‌کار می‌رود. یادداشت از این تمایز برای توضیح این نکته بهره می‌گیرد که چرا حکیمان می‌گویند «آن‌که گفت و جهان پدید آمد»، نه «آن‌که جهان را پدید می‌آورد».

Shabbat 55a:8-9 שבת נ"ה א:ח-ט'

אמר לה: גלוי וידוע לפני שאם מיחו בקם לא יקבלו מהם. (אמר) [אמר] לפניו: רבנו של עולם! אם לפניך גלוי, להם מי גלוי? והיינו דקתיב: "עון בחור ובתולה טף ונשים תהרגו למשחית ועל כל איש אשר עליו חמו אל תגשו וממקדשי תחלו". וקתיב: "ויחלו באנשים הזקנים אשר לפני ה'". תני רב יוסף: אל תקרי "מקדשי" אלא "מקדשי" — אלו בני אדם שקימו את התורה כלה מאלה ועד תיו. ומקד: "והנה ששה אנשים באים מקדך ...

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

יادداشت كهوت

גלוי וידוע לפני (שבת נה, א. ועוד) — ובאם לא ה' אדה"ז מעתיק כאן הסיום "מי שאמר והי' העולם" הי' כולל גם מחז"ל אלו, וי"ל שמרמז בזה עוד דוגמא וראי' ממאמרם "שאמר והי' העולם" (ולא — "שמהווה העולם", וע"ד החילוק בין "ציוה ונבראו" ו"ברא אלקים" — תו"א מג"א צו, ג). ועוד ענין — שאפילו בדרגת דהתהוות עולמות — ג"כ ישנו אופן ד"גלוי וידוע". לקו"ש ח"י"ח ע' 197. ראה ספר הערכים-חב"ד ח"ד ע' תקנז. ראה גם לקמן לו, א.

3

16 שאין ידיעתו ית'

מאמר אגא توضיח מיִדעֵה־כֵּה אָפֿרִידגֿאן, חֲתִי בִלְנִדְמִרְתֵּב־תִּירֵן פֿרִשְׁתָּגֿאן, הֶמְגֵּגֿאן מִתְמַיִז וּמִחֻדֻּד, חָא אִנְכֵּה יִגָּאנְגִי ה' בְּסִיט אִסְט; בְּחֵץ אֵן דִּרְבָּרֶה שְׁנַחֲטֵ ה' בִּרְהִינֵן תִּקְבֵּל בְּנָה שְׁדֵה אִסְט.

יادداشت كهوت

ראה לקו"ש שה"ש כא, ב.

17 הרי דעתו מלובשת בדיעה זו

מיִגֻּיד נִזְאֵרֵת ה' בִּהֵר גְּזִי מִיִּרְסֵד, אִמָּה נֵה מַאֲנֵד שְׁנַחֲטֵ אִנְשָׁן כֵּה דרֵ אֲנֶח־מִשְׁנַאֲסֵד פֻּוֹשִׁידֵה אִסְט; בִּלְכֵּה «הֶמְה־גִּיִּז פִּישִׁי אוֹ אֲשָׁכָר וּמַעֻלֻם אִסְט» וֹ אוֹ פִּיאַן הֶמֶה נִסְלֵהָ רָה דרֵ יֶכָה נִגָּה מִיִּבִּינֵד. בִּה אֵין מַאֲמָר אֵרְגַּע מִיִּדֵּד.

יادداشت كهوت

ראה לקו"ש שה"ש כא, ב.

18 כי לא מחשבתי מחשבותיכם

ה' אֵז טִרִיק פִּיאַמֵר, קֻוּם רָה בִּה בַּזְגִּשְׁת פֿרָאמיִחוּאֵד: «זִיִּרָה אִנְדִּישֶׁה־הַי מֵן אִנְדִּישֶׁה־הַי שְׁמָה נִישֵׁת וֹ רָה־הַי שְׁמָה רָה־הַי מֵן נִישֵׁת». אֵין אִיֶּה בִּרָה נִשְׁאֵן־דָּאֵן אֵין נִכְתֵּה בִּה כָּר מִיִּרֻודֵה כֵּה שְׁנַחֲטֵ ה' אֵז בְּנִיאַד בַּ שְׁנַחֲטֵ אִנְשָׁן מִתְפָּאוֹת אִסְט.

Isaiah 55:8 ישעיהו נ"ה:ח'

כי לא מחשבתי מחשבתיכם ולא דרכיכם דרכי נאם ה'

For My thoughts are not your thoughts, Neither are your ways My ways, saith the L-RD

יادداشت كهوت

ישע'י נה, ח.

19 והנה כתיב שבעה אלה

אֵן בִּחְשׁ, «אֵז אֲסָמָן ה' נִגְרִישֵׁת» רָה בִּה מַעֲנֵי נִזְאֵרֵת אֵז בַּלָּה בִּה פִּיאַיִן מִיִּחוּאֵד וֹ אֵז דֹּו גֻוֹנֵה נִזְאֵרֵת שִׁחַן מִיִּגֻּידֵה כֵּה בַּ יִּגָּאנְגִי בִּרְטֵר וֹ יִגָּאנְגִי פֿרֻוֹטֵר תִּנַּסֵּב דָּארַנֵּד: ה' גָּה בַּ מֵהֵר (חֶסֶד, Chesed) וֹ גָה בַּ קֵּיד וֹ שִׁחְט־גִּירֵי (גִּבּוּרָה, Gevurah) נִזְאֵרֵת מִיִּכְנֵד; הֵר דֹּו דרֵ שְׁפָאֵת אַעֻפִי (ז' / זַעִיר אִנְפִּין, Z'eir Anpin) וֹ דרֵ פֿרָמַנְרֻאִי (מַלְכוּת, Malchus). בְּנָה בִּרֵּיִדָּאֲשֵׁת, אֵין בִּחְשׁ בִּה הֶמֶיִן בִּחְט בַּזְמִיִּגֵּרֵד.

יادداشت كهوت

בלקו"ת ראה כד, א. שמע"צ צא, ד — מצייני לכאן.

20 שבעה אלה עיני ה' המה משוטטים בכל הארץ

פֿרִשְׁתֵּה, רִּזְיָאֵי צֵרָאגֵּאנִי בַּ הֶפֶת צֵרָאֵר רָה בִּרָה פִּיאַמֵר זִכְרִיָּא (זִכְרִיָּה) תּוּזִיחַ מִיִּדֵּד: «אֵין הֶפֶת, צִשְׁמָן ה' הֶשְׁתַּנֵּד; אֵן־הָה דרֵ סֵרַסֵר זִמִּיֵן מִיִּגֵּרֵנֵד»; דרֵ אֵינְגָּה שֹׁרֵת מִזְכֵּר פֿעֻלֵּי «מִיִּגֵּרֵנֵד», מִשּׁוֹטְטִים (meshotetim), בִּה־כָּר רִפְתֵּה אִסְט.

Zechariah 4:10 זכריה ד:י'

כי מי בז ליום קטנות ושמוחו וראו את־האֵבֶן הַבְּדִיל בְּיַד זֶרֻבָבֶל שְׂבָעָה־אֵלֶּה עֵינֵי ה' הֵמָּה מְשׁוֹטְטִים בְּכָל־הָאָרֶץ:

For who hath despised the day of small things? even they shall see with joy the plummet in the hand of Zerubbabel, even these seven, which are the eyes of the L-RD, that run to and fro through the whole earth

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

21 כי ה' עיניו משוטטות בכל הארץ

חָאנִי (חֲנַנִי), בִּינָאֵי פִּיאַמֵר, פִּאֲדָשָׁה אֲסָה רָה בִּה־סִּבֵּב אִתְקַיִשׁ בִּה אֲרָם סֵרְזֵנִשׁ מִיִּכְנֵד: «זִיִּרָה צִשְׁמָן ה' דרֵ סֵרַסֵר זִמִּיֵן מִיִּגֵּרֵנֵד תָּא אֲנָן רָה כֵּה דִלְשָׁן נִסְבֵּת בִּה אוֹ כָּאמֵל אִסְט נִירוּמֵנֵד סָאזֵנֵד.» דרֵ אֵינְגָּה שֹׁרֵת מִזְכֵּר פֿעֻלֵּי «מִיִּגֵּרֵנֵד», מִשּׁוֹטְטִים (meshotetos), בִּה־כָּר רִפְתֵּה אִסְט; אֵין דֹּו שֹׁרֵת בִּה דֹּו גֻוֹנֵה עֵנִיאַת אֱלֹהֵי פִּיוֹנֵד דָּאֵה חֻוֵּאֵנֵד שְׁדֵּה.

II Chronicles 16:9 דברי הימים ב ט"ז:ט'

כי ה' עיניו משוטטות בכל־הארץ להחזיק עַם־לְבָבָם שְׁלֹם אֱלֹוִי נִסְפֶּלֶת עֲלֵיהֶם כִּי מַעֲתָה יֵשׁ עִמָּךְ מִלְחָמוֹת:

For the eyes of the L-RD run to and fro throughout the whole earth, to show Himself strong in the behalf of them whose heart is whole toward Him. Herein thou hast done foolishly; for from henceforth thou shalt have wars

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

22 כי נודע שבע"ס יש אורות וכלים

אֵין נִסְחֵה, פִּיוֹנֵד נֹרֵהָ וֹ זֶרְפָּהָ רָה בַּ פֿרִישִׁין פִּישִׁין נִשְׁאֵן מִיִּדֵּד: הֶמֶיִן דִּשְׁוָרִי דִּרְבָּרֶה דֵּה מֵרַאֲבֵּי מִתְמַיִז תְּגִלִּי דרֵ עָאֵלֵם דִּשְׁוֹר (אֲצִילוֹת, Atzilus) נִישֵׁת פִּדִּיד מִיִּאֵידֵה כֵּה אֵז נֹוֹר בִּי־פִיאַן (אֹוֹר אֵין סוֹף, Or Ein Sof), כֵּה פֿרַאֲטֵר אֵז הֶרְגֻוֹנֵה תִּפְסִיִּם אִסְט, פִּדִּידָר מִיִּשׁוֹנֵד.

יادداشت كهوت

בַּמַּאמָּרִי אֲדַה"א בִּרָאשִׁית ע' קִפֵּד מִקְשֵׁר זֵה אֵלְמַעֲלָה וז"ל שם: "אֵךְ בַּאֲמַת קוֹשִׁיא זֹו תְּפֹל גַּם כֵּן עַל מִצִּיאוֹת עֶשֶׂר סְפִירוֹת דַּאֲצִי מַאֲצִיִּלֹו שְׁהוּא ג"כ בַּחֲרִי הַתְּחַלְקוֹת עֶשֶׂר מִצִּיאוֹת פֿרַטִּים . . . וְאִיךְ נִמְצָא זֹאת מִבַּחֲרִי אֹוֹר א"ס הַפְּשׁוּט שְׁהוּא מוֹפְשֵׁט מִגִּדֵּר הַתְּחַלְקוֹת מִכָּל וְכָל" ע"ש. וְרָאֵה פֿרִשְׁוִית ע' קז. אֹוֹה"ת בִּרָאשִׁית כֵּרֶךְ דִּ תְּשִׁלוּ, א.

אין וזהו ר'א בה דו מרתב' שחאח (דעת, Daas), מרתב' ברתר ו מרתב' פרוטר, תפסיר מי'קנד.

I Samuel 2:3 שמואל א ב'ג'

אַל־תִּרְבוּ וְתִדְבְּרוּ גְבוּהָ יִצְא עֲתָק מִפִּיכֶם כִּי אֵל דְּעוֹת ה' וְלֹו נִתְקַנוּ עֲלֹלוֹת:

Multiply not exceeding proud talk; Let not arrogancy come out of your mouth; For the L-RD is a G-d of knowledge, And by Him actions are weighed

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

י'אדאש'ת קהוט

שמואל א ב, ג. ראה אה"ת בראשית כרך ד תשל, א. סה"מ תרכ"ז ע' קמה ואילך. סה"מ תרכ"ט כט ואילך.

38 שיש ב' בחי' בדעת

י'אדאש'ת Kehot برای این عبارت به Zohar III, 291a, 291a א'רגاع מי'دهد.

Zohar III, 291a זח"ג רצא, א

י'אדאש'ת קהוט

זח"ג רצא, א.

39 שיש ב' בחי' בדעת

י'אדאש'ת Kehot این بخش از זוهر را برای آموزه وجود دو مرتبه شناخت نقل می'کند.

Zohar, Idra Zuta 19:87-22:95 ספר הזהר, האדרא זוטא י"ט:פ"ז-

כ"ב:צ"ה

40 שיש ב' בחי' בדעת . . מקיף וסוכ"ע

بخش رאה دو گونه خودنهی'گری (ביטול, bittul), یعنی یگانگی برتر (י'חודא ע'ילאה, yichuda ila'ah) و یگانگی فروتر (י'חודא ת'אה, yichuda tata'ah), را با دو گونه عنایت از بالا پیوند می'دهد. این مطلب با تمایزی که اینجا میان شناخت برتر ف'راگیر و شناخت فروتر آمده, تناسب دارد.

י'אדאש'ת קהוט

ראה לקו"ת ראה כד, א. שמע"צ צא, ד. ובכ"מ.

41 לא הביט און ביעקב

Bilam (בלעם) که בלק (בלק) او را برای نفرین'کردن اس'رائیل (י'שראל) اجیر کرده بود, به'جای آن پرکشان می'دهد: «در Yaakov (יעקב) به'گناه ننگریسته است.» مقصود این نیست که ה' آن را نمی'بیند؛ بلکه چنان'که Rashi توضیح می'دهد, او گناهشان را موشکافی نمی'کند: این شیوه شناخت برتر است.

Numbers 23:21 במדבר כ"ג:כ"א

לא־הִבִּיט אֹן בְּיַעֲקֹב וְלֹא־רָאָה עֵמֶל בְּיִשְׂרָאֵל ה' אֱלֹקִיו עֲמוֹ וְתִרְעוּת מִלֵּךְ בּוֹ:

None hath beheld iniquity in Jacob, Neither hath one seen perverseness in Israel; The L-RD his G-d is with him, And the shouting for the King is among them

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

י'אדאש'ת קהוט

במדבר כג, כא. ראה ד"ה ו'ה' סיני תרג"ג ע' רא "דאין פ'רושו שלא ראה את האון כלל דהכל גלוי וידוע לפניו, אלא שאינו מתפעל מזה וכמו שפרש"י שם שאינו מדקדק עמהם להתבונן בהאון ועמל שלהם".

42 יירא און ולא התבונן

Tzofar (צופר) به Iyov (ایوب) می'گوید که ה' از کردار مردمان باطل آگاه است: «او گناه را می'بیند, و آیا آن را در نظر نمی'گیرد [آن را]؟» این عبارت

חכמת קבלא (קבלה, Kabbalah) می'توان پاسخ داد; از همین رو در זהר ده مراتب تجلی عالم صدور «راز ایمان مقدس» نامیده می'شوند.

י'אדאש'ת קהוט

במאמרי אדה"ן פרשיות ח"א ע' קז "וכמבואר בפרדס בכמה דוכתי שא"א לתרץ קושיות הפילוסופי וכל המבוכים שנבוכו בענין ההשתלשלו' מאחה"פ אם לא ע"י חכמת הקבלה וע"כ נקי' בחי' ע"ס דאצי' בזוהר בשם רזא דמהימנותא קדישא כידוע".

33 ושער ד' פ"ט

اد מו"ר הזקן خواننده را برای این موضوع به کتاب Rabbi Moshe Cordovero's Pardes Rimmonim, Gate 4, chapter 9 می'دهد; او در ادامه نیز همین فصل را در بحث شناخت و اختیار نقل می'کند.

Pardes Rimmonim 4:10-11 פרדס רמונים ד':י-י"א

... ועוד נשמתא אית לה כמה שנויין ומקרים וסבות דאתקריאו לה, מה דלאו הכי למארי כלא. ובג"ד היא אדמייא לגביה בשולטנותא דילה על כל אברי גופא, אבל לא במלה אחרא עכ"ל. ומתוכו מתבארים כל חלקי וצדדי הדרוש הנדרש בשער זה. ועתה רצוננו להאריך בביאורו ובפרטי דבריו מפני רבוי תועלתו. ועוד שמתוכו יתבאר רוב מה שפי' בפרקים הקודמים. ופי' חכם בכל מיני חכמות, מפני שיש בחי' רבות אל החכמה והבינה. והם מיני חכמות כפי שנוי ורבוי הבחינות. ובכלן מתפשט הא"ס כדי לפעול כל הפעולות כי אין בכח המדות לפעול פעולות זולתו.

...

Pardes Rimmonim (Public Domain)

34 וברע"מ פ' שופטים ד' ערה"ס סע"א

بخش Ra'aya Mehemna از the זהר درباره Shoftim به'عنوان بحثی دیگر درباره این موضوع نقل شده است.

Zohar, Shoftim 3:11-4:20 ספר הזהר, שופטים ג':י"א-ד':כ'

35 היוצר עין הלא יבט

سراینده مزامیر در پاسخ به کسانی که می'گویند «ה' نمی'بیند» (תהלים 94:7) می'گوید: «آن'که چشم را صورت بخشید, آیا خود نمی'بیند؟» این عبارت برای برجسته'کردن این پرسش به کار رفته است که ה' برای دیدن به هیچ واسطه'ای نیاز ندارد.

Psalms 94:9 תהילים צ"ד:ט'

הַנִּשְׁע אֹן הָלֹא יִשְׁמַע אִם־יִצֹר עֵין הָלֹא יִבִּיט:

He that planted the ear, shall He not hear? He that formed the eye, shall He not see

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

י'אדאש'ת קהוט

תהלים צד, ט.

36 אך הענין כמ"ש

طبق י'אדאש'ת, بخشی از اینجا به بعد در آنجا, با ترتیبی دیگر و همراه با افزوده'ها و توضیحات, نقل شده است.

י'אדאש'ת קהוט

קטע מכאן נעתק בסה"מ תרכ"ט (הוצאת תשנ"ב) ע' לה בשינוי סדר עם הוספות וביאורים.

37 כי אל דעות ה'

از سرود سپاس Chanah (חנה): «ז'یرא ה' صاحب شناخت'ها (דעות, de'os) است.» روشن است که ה' همه'چیز را می'داند; م'مار, صورت جمع

معمولآ به صورت ٲرسش خوانده می شود؛ اما مَمار آن را چنین می خواند: «او گناه را می بیند و آن را در نظر نمی گیرد [آن را]»؛ یعنی می بیند، بی آن که متأثر شود.

Job 11:11 ایوب י"א:י"א

כִּי־הוּא יָדַע מִתִּי־שׁוֹא וַיִּרְא־אֶנּוֹן וְלֹא יִתְבּוֹנֵן:

For He knoweth base men; and when He seeth iniquity, will He not then consider it

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

یادداشت کھوت

ایوب یا، یا. סה"מ תרנ"ג שם "הטעם מה שוירא און ולא התבונן הוא מפני שהפגם ממעשה התחתונים אינו מגיע לשם، והיינו בבחי' עצמיות אוא"ס שהוא למעלה מעלה מבחי' עולם، ולכן מה שנעשה בעולם אינו נוגע שם כלל" ע"ש. ראה המשך תער"ב כך ג' ע' א'שסט.

43 אם צדקת מה תתן לו

اليهو (אליהוא) به ايوب (ايوب) گفت: «اگر عادل هستی، چه چیزی به او می دهی؟» در مرتبۀ شناخت برتر (دעת، Daas)، کردارهای انسان هیچ تغییری در ه' پدید نمی آورند.

Job 35:7 ایوب ל"ה:ד'

אִם־צִדִקְתָּ מִה־תִּתְּנֵנִי אוּ מִה־מִּידָד יִקַּח:

If thou be righteous, what givest thou Him? Or what receivest He of thy hand

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

یادداشت کھوت

ایوب לה, ז.

44 טהור עינים מראות ברע

پیامبر حبقوق (حبقوق) خطاب به ه' می گوید: «[تو] چشمانی پاکتر از آن داری که به بدی بنگری» و می پرسد پس چرا او ستمکاران را تاب می آورد. این گفتار (مآمار، maamar) آیه را چنین می فهمد که بدی دیده می شود، بی آنکه در بیننده اثری بر جای بگذارد.

Habakkuk 1:13 חבקוק א':י"ג

טָהוֹר עֵינַיִם מִרְאֹת רָע וְהַבֵּיט אֶל־עֲמָל לֹא תוּכַל לִמָּה תִבֵּיט בּוֹגְדִים תַּחֲרִישׁ בְּבִלַע רָשָׁע צִדִּיק מִמֶּנּוּ:

Thou that art of eyes too pure to behold evil, And that canst not look on mischief, Wherefore lookest Thou, when they deal treacherously, And holdest Thy peace, when the wicked swalloweth up The man that is more righteous than he

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

یادداشت کھوت

חבקוק א, יג.

45 שממית בידים תתפש

در میان موجودات کوچک اما خردمند **משלי** 30 آمده است: «مارمولک با دستهایش می گیرد، و در کاخ های پادشاه است.» گفتار در اینجا آن را بی توضیح نقل می کند؛ همین کلمات در بخش موازي **لکוטי تורה**، Shir HaShirim 30b نیز آمده اند.

Proverbs 30:28 משלי ל':כ"ח

שְׁמִמִּית בְּיָדֶיהָ תִּתְפַּשׁ וְהִיא בְּהִקְלֵי מַלְךְ:

The spider thou canst take with the hands, Yet is she in kings' palaces

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

یادداشت کھوت

משלי ל, כח.

46 ומשם מקור הסליחה

می افزاید: برعکس، بخشایش دقیقاً از آنجا می آید، زیرا نقص به آنجا نمی رسد؛ از این رو بخشایش گناهان از آنجا فروود می آید تا نقص ها را ٲر کند.

یادداشت کھوت

סה"מ תרנ"ג שם "ואדרבה משם נמשך הסליחה כו' והיא הנותנת מפני שאין הפגם נוגע שם לכן נמשך משם להיות סליחות עיונות למלאות הפגמים כו'".

47 היינו בכלים דע"ס דאבי"ע

اینجا به آن ارجاع می دهد و توضیح می دهد که نقص به ظرف های عالم صدور می رسد و این، شناخت در حالت پوشیده شدن است.

یادداشت کھوت

ראה המשך תער"ב ח"ג ע' א'שסט. שמציין לכאן "מבו' [= הכוונה לכאן] דבהכלים דאצי' מגיע הפגם והוא בבחי' יודע היינו בבחי' התלבשות כו'". וראה שם ע' א'רכח.

48 הגה"ה

آن بخش به این حاشیه اشاره می کند. توضیح می دهد که شناخت برتر اصلاً در صفات جاری نمی شود؛ این مرتبه **סובב כל** **עלמין** است، از تاج می آید و به هیچ ظرفی محدود نیست. همچنین عبارت های «کُזی را می بیند، اما به آن نمی اندیشد» و «او در یعقوب کُزی ندیده است» را به همین شیوه تفسیر می کند. سپس مثالی می آورد: کودکی خردسال برخلاف مهیش از هر چیز کوچکی ناراحت می شود، حال آنکه ذهنی بزرگ می تواند همان چیز را بی خشم در خود جای دهد، زیرا شناختش به عواطف سرریز نمی شود.

یادداشت کھوت

בלקו"ת שה"ש ל, ב מציין לכאן.

49

زهر درباره **פקודי** «چشمان نام چهارحرفی (ה', Havayah)» را نیروهایی توصیف می کند که همگی مراقبت از جهان را بر عهده می گیرند. این عبارت به عنوان منبعی برای یکی دانستن چشم ها با ابزارهای نظارت الهی نقل شده است.

Zohar, Pekudei 49:611-621 ספר הזהר, פקודי מ"ט:תר"א-תרכ"א

بند 9

50 מכרחת את הבחירה כלל

این مطلب برهانی می افزاید که علم پیشین انتخاب را مجبور نمی کند: از شخص سوگند گرفته می شود که «صالح باش».

یادداشت کھوت

"שהרי משביעין אותו תהא צדיק" — סה"מ תרכ"ט ע' כט.

بند 10

51 דוקא . . שע"י הכלים והעינים

این نکته را روشن می کند: از طریق ظرف ها و صفات، در جایی که آسیب به آن ها می رسد، پاداش و کیفر نازل می شوند؛ این امر از راه نزول **ה'** به شناخت فروتر صورت می گیرد، یعنی نوری که همه عوالم را ٲر می کند (**ממלא כל** **עלמין**، memalei kol almin). در ظرف های مراتب تجلی (**ספירות**، Sefiros) در چهار عالم.

یادداشت کھوت

שע"י הכלים והמדות שלשם מגיע הפגם ומשם נמשך השכר והעונש שזהו ע"י ירידתו והשפלתו בבחי' ד"ת בחי' ממכ"ע היינו בכלים דע"ס דאבי"ע — סה"מ תרכ"ט ע' ל.

61 בּוֹהֵר . . דְּמַשְׁטִים דִּק"ז

בר پایه יאדאשט, עבֶרֶת אֵין קֶטְעֶה אַז זֹהֶר רַא הֶמְרַא בַּא תּוֹצִיחַ נִקֵּל מִיִּכְנֵד.
יאדאשֶׁת־קֶהוּת
בִּאֻהֶ"ת נִיךְ אַ עִי תִקְטֹו מַעֲתִיק לִשְׁוֹן הַזֹּהֶר עִם בִּיאֹר. וּבִסֵּה"מ תִּרְכִּי"ט
עִי ל.

62 וְכִי"ה בּוֹהֵר וִיחִי דֶרְמִ"א סֵעִ"א

בר پایه יאדאשט, עבֶרֶת אֵין קֶטְעֶה אַז זֹהֶר רַא נִקֵּל מִיִּכְנֵד.
יאדאשֶׁת־קֶהוּת

בִּאֻהֶ"ת נִיךְ שֶׁם עִי תִקִּיד מַעֲתִיק הַלִּשׁוֹן.

63 וְכִי"ה בּוֹהֵר וִיחִי דֶרְמִ"א סֵעִ"א

זֹהֶר דְּרִבְרָאֶה וַאֲיִחִי (וִיחִי) תּוֹצִיחַ מִיִּדֵּה־כֶּה אֲנָנִי כֶּה «דֶּר־גִּרְדִּישׁ אֵנְד» דֶּר
אַרְבֵּה־הַי חֲצוֹר־אֱלֹהִי (שְׁכִינָה, Shechinah) דֶּר־פִּאֲיִינ הֶסְטֵנְד.
Zohar, Vayeichi 64:651-65:661 סֵפֶר הַזֹּהֶר, וִיחִי סִ"ד:תִּרְנ"א-
סִ"ה:תִּרְס"א

64 כִּי יֵשׁ מַלְאכִים שֶׁהֵם מִזִּי"א וִישׁ מַלְאכִים שֶׁהֵם מַמְלָכוֹת

זֶהֱרָא בַּא אִשָּׁרָה בֶּה אֵיין־גַּא מִי־גוֹיִד כֶּה בֶּר־פִּאֵיֶה אֵיין מִקְאֵלֶה חֲסִידִי, אֵינְהָ
פִּרְשְׁתָּגָן עֵלְמַם סְדוֹר הֶסְטֵנְד כֶּה אַז חֲנִיבֶה בִּירוֹנִי זֶרְפ־הַי שְׁפֹאֹת עֲאֻפִּי ו
פִּרְמַנְרֹוּאִי עֵלְמַם סְדוֹר שְׁכֵל גִּרְתֵּה־אֵנְד: ע. 1408 תּוֹצִיחַ מִיִּדֵּה־כֶּה צֶרַח אֵיֶה
גַּאחִי «meshotetet» ו גַּאחִי «meshotetet» מִי־גוֹיִד.
יאדאשֶׁת־קֶהוּת

רִאֵה בְּהַמְשָׁךְ תִּעְרַב"ב חִי"ג עִי אֵיִתַע, וַאֲוִלִי הַכּוֹנוֹנָה לְכֹאֵן, שְׁכִי "לִפְמִ"שׁ בְּתוֹרִ"א
בְּדִי"ה אֲרֵדָה נָא הִבִּי, נִרִי שֶׁהֵם מַלְאכִים דְּאֻצִּי וְכִמִּי"שׁ בִּאֲגַה"ק שֶׁם [סִי כ]
דְּמַחֲצוֹנוּת הַכִּלִּים דִּי"ס דְּאֻצִּי שֶׁהֵן אֲלֻקוֹת נִבְרָאוּ הִהִכְלוֹת כּוֹי וְגַם גּוֹפּוֹת
הַמַּלְאכִים דְּאֻצִּי שֶׁהֵן בְּחִי יֵשׁ כּוֹי, דִּי"ל דְּעִינִי מְשׁוֹטְטִים וְעִינִי מְשׁוֹטְטוֹת
שֶׁהֵן בְּחִי דְּכּוֹרִין וְנוֹקְבִין מִבְּחִי זִי"א וְמִלִּי כִמִּי"שׁ בְּדִי"ה אֲרֵדָה נָא הִנִּיל הֵן
הַמַּלְאכִים הַמַּתְהוּוּיִם מִבְּחִי חֲצוֹנוּת הַכִּלִּים דְּזוּ"נ דְּאֻצִּי כּוֹי" עִי"ש. וְרִאֵה
שֶׁם עִי אֵיִתַח מַה שֶׁלְּפַעֲמִים נִאֲמָר מְשׁוֹטְטִים וְלְפַעֲמִים מְשׁוֹטְטוֹת עִי"ש.

65 בּוֹהֵר רִ"פ שְׁמוֹת דָּף ד' ע"א בַּעֲנִין אִישׁ וּבֵיתוֹ בֹּאוּ

זֹהֶר דֶּר־אֲגַזִּי שִׁמוֹס (שְׁמוֹת), דֶּר־שֶׁרַח עֲבֶרֶת «הֶר מֶרֶד בַּא חֲנוּדָה־חֹד
אֵמֵד»; יאדאשֶׁת־רִבִּי חַיִּיִּם וִיטָל (רִבִּי חַיִּיִּם וִיטָל) דֶּר־הֵמָּן־גַּא אֵין רַא חֲנִינ
תִּפְסִיר מִיִּכְנֵד: זִיבִּאִי וְהַמְהַנְּגִי (תִּפְסִיר, Tiferes) וְהַמְהַנְּגִי (מַלְכוּת, Malchus), יִעֲנִי פִּרְשְׁתָּגָן שְׁפֹאֹת עֲאֻפִּי (זִי"א / זַעִיר אֲנִפִּין,
Z'eir Anpin) וְהַמְהַנְּגִי.

Zohar, Shemot 5:33-6:39 סֵפֶר הַזֹּהֶר, שְׁמוֹת ה':ל"ג-ו':ל"ט

R. Hiya found an indication of the purity of the Israelitish women in Egypt in the text: "And he made the laver of brass, and the foot of it brass, of the looking-glasses of the women assembling at the door of the tent" (Ex. 38, 8). What was the merit of the women to have made them worthy of such honour that their looking-glasses should be used for the laver of the Tabernacle? Their ritual ablutions on the one hand, and ... their eagerness to attract their husbands on the other
The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

66 אִישׁ וּבֵיתוֹ בֹּאוּ

«הֶר מֶרֶד בַּא חֲנוּדָה־חֹד אֵמֵד», אֵיִה־אֵי כֶּה קֶטְעֶה־זֹהֶר וְיִאדאשֶׁת־רִבִּי חַיִּיִּם
וִיטָל דְּרִבְרָאֶה אֵין בְּחֵט בִּיִּכְנֵד.

Exodus 1:1 שְׁמוֹת א':א'

וְאֵלֶּה שְׁמוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל הַבָּאִים מִצְרָיִם אֶת יַעֲקֹב אִישׁ וּבֵיתוֹ בָּאוּ:

NOW THESE are the names of the sons of Israel, who came into Egypt with Jacob; every man came with his household
Miqrā according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

67 עֲמִישׁ — וְזִי"ל נִי"ב

בֶּר־פִּאֵיֶה יִאדאשֶׁת, דֶּר־אֵין נִסְחֶה פִּישׁ אַז «נִי"ב» עֲבֶרֶת «עֲבֶרֶת מִיכְדָּשׁ
מִלְּח» אֵמֵדֶה אֵסֵת.

יאדאשֶׁת־קֶהוּת

בִּסֵּה"מ תִּרְכִּי"ט שֶׁם: וְזִי"ל הַמִּקְ"מ נִי"ב.

68 בְּנוֹת צַעֲדָה

דֶּר־בִּרְכַּת יַעֲקֹוב (יַעֲקֹב) בֶּה יוֹסֵף (יוֹסֵף) אֵמֵדֶה אֵסֵת: «דִּכְתְּרָן בֶּר־דִּיּוֹר
גַּם בִּרְדָּאשְׁתֵּנְד» (בְּנוֹת צַעֲדָה עֲלֵי שׁוֹר, banos tza'adah alei shur);
רוֹשֵׁן אֵסֵת כֶּה שַׁחֲשֵׁה־הַי תֹּאכַּ בֶּר־אֹרֶז אַז רוֹי דִּיּוֹר מִי־גִזְרֵנְד. זֹהֶר, בְּנוֹת רַא
בֶּה מַעֲנִי «דִּכְתְּרָן» מִי־חוּנְד וְאֵנְהָ רַא פִּרְשְׁתָּגָן מְוֹנֵת מִי־דָנְד, וְפַעַל
מִפְרַד רַא נֹאזֶר בֶּה «חֶשֶׁם» מִי־גִירֶד.

Genesis 49:22 בְּרֵאשִׁית מ"ט:כ"ב

בֶּן פֶּרֶת יוֹסֵף בֶּן פֶּרֶת עֲלִי־עֵין בְּנוֹת צַעֲדָה עֲלִי־שׁוֹר:

Joseph is a fruitful vine, A fruitful vine by a fountain; Its branches run over the wall
Miqrā according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

69 מֶלֶךְ בְּמִשְׁפַּט יַעֲמִיד אֶרֶץ

«יִאדֶּשָׁה בַּא עֲדָלֵת, סֶרֶזְמִיִּן רַא אֵסְטוֹר מִי־סַאזֶד»; אֵין סִחֵן פִּרְמַנְרֹוּאִי
(מַלְכוּת, Malchus) רַא בֶּה «עֲדָלֵת» וְ«חֶשֶׁם עֲדָלֵת» פִּיּוֹנְד מִי־דֶּה.

Proverbs 29:4 מְשָׁלִי כִי"ט:ד'

מֶלֶךְ בְּמִשְׁפַּט יַעֲמִיד אֶרֶץ וְאִישׁ תְּרוֹמּוֹת יִתְרַסֶּנָּה:

The king by justice establisheth the land; but he that exacteth gifts overthroweth it
Miqrā according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

70 בְּנוֹת צַעֲדָה . . עֲלֵי שׁוֹר

בִּרְכַּת יַעֲקֹוב (יַעֲקֹב) בְּרִי יוֹסֵף (יוֹסֵף): «דִּכְתְּרָן בֶּר־דִּיּוֹר גַּם נִהָדֵנְד»;
זֶהֱרָה עֲבֶרֶת אֵיין אֵסֵת כֶּה שַׁחֲשֵׁה־הַי תֹּאכַּ אַז פֶּרַז־דִּיּוֹר מִי־גִזְרֵנְד. אֵמָּא אֵינְגָּא,
מִטָּאֲבִי זֹהֶר (זֹהֶר), חֲנִינִן חוּנְדֶה מִי־שׁוּד כֶּה פִּרְמַנְרֹוּאִי (מַלְכוּת, Malchus)
אַז פֶּרַז פִּרְשְׁתָּגָן מְוֹנֵת חֹד גַּם בְּרִמִּי־דָרֶד, «בֶּר שׁוֹר (שׁוֹר, shur [נְגִרִיסְטֵן])», תַּא בֶּה אֲנָן כֶּה דֶּר־פִּאֲיִינְד בִּנְגֶרֶד וְמִרְאֲבִישָׁן בָּאשֵׁד.

Genesis 49:22 בְּרֵאשִׁית מ"ט:כ"ב

בֶּן פֶּרֶת יוֹסֵף בֶּן פֶּרֶת עֲלִי־עֵין בְּנוֹת צַעֲדָה עֲלִי־שׁוֹר:

Joseph is a fruitful vine, A fruitful vine by a fountain; Its branches run over the wall
Miqrā according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

יאדאשֶׁת־קֶהוּת

בְּרֵאשִׁית מֵט, כ"ב.

71 הַכְּצַעֲקָתָה הַבָּאָה אֵלַי

אֵיֶה אֵיין מַאֲמָר (maamar) אֵסֵת: אֲכּוֹנ תּוֹצִיחַ דָּאֶה מִי־שׁוּד כֶּה
סְדוֹר־הַי מְוֹנֵת אֵין בֶּה תְּבִירִי וְנִזְרָט מַלְכוּת אִשָּׁרָה דָּרֵנְד.

Genesis 18:21 בְּרֵאשִׁית י"ח:כ"א

אֲרֵדָה־נָא וְאֶרְאֶה הַכְּצַעֲקָתָה הַבָּאָה אֵלַי עֲשׂוּ כֹלָה וְאִם־לֹא אֵדְעָה:

יادداشت כהوت
שבת קיט, א.

77 וכל יצר מחשבות לבו רק רע

پیش از طوفان، تورات می‌گوید نام چهارحرفی (ה', Havayah) دید «که هر گرایش اندیشه‌های دل او در سراسر روز فقط شرارت بود»؛ این واقعیت را مبنایی برای محکومیت می‌دانستند.

Genesis 6:5 براسیت ו':ה'

וַיֵּרָא ה' כִּי רָבָה רָעַת הָאָדָם בָּאָרֶץ וְכָל־יִצְרַר מַחְשַׁבַת לְבָבוֹ רָק רָע קָל־הַיּוֹם:

And the L-RD saw that the wickedness of man was great in the earth, and that every imagination of the thoughts of his heart was only evil continually.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

يادداشت كاهوت
براسیت ו, ה.

78 ויאמר ה' אמהה את האדם

«و ה' گفت: انسان را محو خواهم کرد»: حکمی که در پی تلقی گرایش شرورانه انسان به منزله تقصیر صادر شد.

Genesis 6:7 براسیت ו':ז'

וַיֹּאמֶר ה' אֲמַחֶה אֶת־הָאָדָם אֲשֶׁר־בָּרָאתִי מֵעַל פְּנֵי הָאֲדָמָה מֵאָדָם עַד־בְּהֵמָה עַד־רֶמֶשׂ וְעַד־עוֹף הַשָּׁמַיִם כִּי נַחֲמִתִּי כִּי עָשִׂיתִם:

And the L-RD said: 'I will blot out man whom I have created from the face of the earth; both man, and beast, and creeping thing, and fowl of the air; for it repenteth Me that I have made them.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

يادداشت كاهوت
براسیت و, ז.

79 נמשך ללמד חובה

آجا آلتیه ربه (آدمو"ר חזק) همین آیات را نقل می‌کند: «زیرا گرایش دل انسان بد است»؛ استدلالی که نخست به محکومیت انجامید، بعدها دلیلی برای تبرئه شد: «آن‌که برای محکومیت دلیل می‌آورد، برای تبرئه نیز دلیل می‌آورد». او توضیح می‌دهد که این از آشکارشدن اراده برتر در حکمت (חכמה, Chochmah) ناشی می‌شود؛ اراده‌ای که حکמה را به سوی حسد متمایل می‌سازد.

يادداشت كاهوت

ראה לקו"ת אמור לט, א. שה"ש מז, ד. באוה"ת ענינים ע' קצו מציינן לכאן.

80 ויאמר ה' אל לבו

پس از طوفان، همان واقعیت – گرایش شرورانه انسان – دلیل آن می‌شود که زمین بار دیگر نفرین نشود.

Genesis 8:21 براسیت ח':ב"א

וַיֵּרַח ה' אֶת־רִיחַ הַנִּיחֹחַ וַיֹּאמֶר ה' אֶל־לְבָבוֹ לֹא־אֶסָף לְקַלֵּל עוֹד אֶת־הָאָדָמָה בְּעִבּוֹר הָאָדָם כִּי יֵצֵר לֵב הָאָדָם רָע מִנְּעֻרָיו וְלֹא־אֶסָף עוֹד לְהַמּוֹת אֶת־קִלְחִי כִּאֲשֶׁר עָשִׂיתִי:

And the L-RD smelled the sweet savour; and the L-RD said in His heart: 'I will not again curse the ground any more for man's sake; for the imagination of man's heart is evil from his youth; neither will I again smite any more every thing living, as I have done

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

يادداشت كاهوت

I will go down now, and see whether they have done altogether according to the cry of it, which is come unto Me; and if not, I will know

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

يادداشت كاهوت
براسیت יח, כא.

بند 18

72 וכמבואר באדר"ז דרצ"ג ע"ב

ایدرا زوتا (آدرا زوتا) توضیح می‌دهد که تدبیر «چشمانش می‌گردند» (مؤنث) از سنخ داوری است و تدبیر «آنان می‌گردند» (مذکر) از سنخ رحمت.

Zohar, Idra Zuta 24:113-27:121 ספר הזהר, האדרא זוטא

כ"ד:ק"י-ג:כ"ז:קכ"א

73 ושפטו העדה

در احکام کسی که ناخواسته مرتکب قتل می‌شود: «و جماعت داوری خواهد کرد» میان قاتل و خون‌خواه؛ این بیانگر نقیض دادگاه در داوری است.

Numbers 35:24 במדבר ל"ה:כ"ד

וְשָׁפְטוּ הָעֵדָה בֵּין הַמִּכָּה וּבֵין גֹּאֵל הַדָּם עַל הַמִּשְׁפָּטִים הָאֵלֶּה: then the congregation shall judge between the smiter and the avenger of blood according to these ordinances

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

74 והצילו העדה

«و جماعت قاتل را نجات خواهد داد» از خون‌خواه؛ این بیانگر نقیض دادگاه در نجات‌دادن است. میشنا (משנה) (סנהדרין 1) از این آیات نتیجه می‌گیرد که «جماعتی که داوری می‌کند و جماعتی که نجات می‌دهد» وجود دارد.

Numbers 35:25 במדבר ל"ה:כ"ה

והצילו העדה את־הרצח מִיַּד גֹּאֵל הַדָּם וְהָשִׁיבוּ אֹתוֹ הָעֵדָה אֶל־עִיר מְקוֹלָטוֹ אֲשֶׁר־נָס שָׁמָּה וְיָשָׁב בָּהּ עַד־מוֹת הַכֹּהֵן הַגָּדֹל אֲשֶׁר־מִשַּׁח אֹתוֹ בְּשֶׁמֶן הַקֹּדֶשׁ:

and the congregation shall deliver the manslayer out of the hand of the avenger of blood, and the congregation shall restore him to his city of refuge, whither he was fled; and he shall dwell therein until the death of the high priest, who was anointed with the holy oil

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

75 ושפטו העדה והצילו העדה עדה שופטת ועדה מצלת

ارجاعات Kehot برای این کلمات (یادداشتش در پایین آمده است).

يادداشت كاهوت

מסעי לה, כד-כה. סנהדרין פ"א משנה א.

76 פסילנא לי לצורבא מרבנן

حکیمی گفت که از داوری درباره دانشمند توراتی‌ای که به‌اندازه بدن خود برایش عزیز بود، کناره می‌گرفت؛ زیرا انسان در خود تقصیری نمی‌بیند.

Shabbat 119a:1 שבת קי"ט א:א'

עבידנא יומא טבא לרבנן. אמר רבא תיתי לי, דכי אתא צורבא מרבנן לקמאי לדינא, לא מזוגנא רישא אבי סדיא כמה דלא מהפיקנא בזכותיה. אמר מר בר רב אשי: פסילנא לקה לצורבא מרבנן לדינא. מאי טעמא?

— דחביב עלי בגופאי, ואין אדם רואה חובה לעצמו.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

בראשית ה, כא.

81 וירח ה' את ריח הניחוח

ارجاعات Kehot برای این کلمات (یادداشتش در پایین آمده است).

یادداشت كهوت

נח ה, כא.

82 ע"פ לעשות הישר בעיני ה'

این همان بحثی است که آلتیه ربه به آن اشاره می‌کند. در آنجا «خدای دانایی‌ها» به‌عنوان یگانگی برتر (יְהוּדָא עֵילָאָה, yichuda ila'ah) و یگانگی فروتر (יְהוּדָא תַּתָּאָה, yichuda tata'ah) توضیح داده می‌شود؛ همچنین گفته می‌شود که ה' گاه از بالا به پایین و گاه از پایین به بالا نظارت می‌کند، که با دو گونهٔ نظارت اینجا هم‌خوانی دارد.

یادداشت كهوت

לקו"ת ראה כג, ד ואילך.

83 לעשות הישר בעיני ה' אלקיך

موسی (مשה) به اسرائیل: «تا آنچه در نظر نام چهارحرفی (ה', Havayah), ه' شما درست است انجام دهید.» آلتیه ربه (אֲדֹמִי"ר הַזֶּקֶן) به بحث خود دربارهٔ این آیه در جای دیگری ارجاع می‌دهد (לקוטי תורה, رאה 23d).

Deuteronomy 13:19 דברים י"ג:י"ט

פי תשמע בקול ה' אלקיך לשמור את־כל־מִצְוֹתָיו אֲשֶׁר אֶנְכִּי מִצְוֶה הַיּוֹם לעשות הישר בעיני ה' אלקיך:

when thou shalt hearken to the voice of the L-RD thy G-d, to keep all His commandments which I command thee this day, to do that which is right in the eyes of the L-RD thy G-d

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

84 ואראה הכצעקתה הבאה אלי עשו

ה' به ابراهیم (آبراهם) دربارهٔ سدوم، به‌روشنی، «آیا آنان مطابق فریاد آن به‌طور کامل (כלה, kalah) عمل کرده‌اند؟» ماامر (maamar) آن را بنده‌بند می‌خواند و واژهٔ כלה را، همان‌گونه که راشی (רש"יחסד, Chesed) شایستگی‌ای بیابد.

Genesis 18:21 برآشית י"ח:כ"א

אֲרָדֶנָּה וְאֶרְאֶה הַכְּצַעֲקָתָהּ הַבָּאָה אֵלַי עֲשׂוּ כֹלָה וְאִם־לֹא אֵדְעָה:

I will go down now, and see whether they have done altogether according to the cry of it, which is come unto Me; and if not, I will know

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

85 וז"ש במדרש ארדה נא ממדה"ר למדה"ד

طبق یادداشت، منبع این میدراش در آنجا مشخص شده است.

یادداشت كهوت

ראה רמב"ן וירא יח, כ. הנסמן במאמרי אדה"א בראשית ע' קצו.

86 וז"ש במדרש ארדה נא ממדה"ר למדה"ד

یادداشت كهوت در اینجا برای میدراشی به رامبان (רמב"ן) ارجاع می‌دهد که در آن «فروود خواهم آمد» به‌معنای گذر از صفت رحمت به صفت داوری است.

Ramban on Genesis 18:20 רמב"ן על בראשית י"ח:כ'

87 ובוהר דק"ה ע"ב

آجا این زوهار نقل می‌شود که در پی میدراش می‌آید: «مگر قدویس متبارک (קב"ה / קודשא בריך הוא, Kudsha Brich Hu) نمی‌دانست؟ ...

بلکه، «اکنون فروود خواهم آمد» از مرتبهٔ رحمت به مرتبهٔ داوری.»

یادداشت كهوت

בתורת חיים ר"פ וירא (צז, א): בוהר [ח"א קה, ב] א' ע"ד המדרש הג"ל וז"ל וכי לא הוה ידע קודב"ה דא' ארדה נא . . . אלא ארדה נא מדרגא דרחמי לדרגא דדינא כו'.

88 ובוהר דק"ה ע"ב ארדה נא מדרגא דרחמי לדרגא דדינא

the זהר می‌پرسد آیا ה' از پیش نمی‌دانست، و «فروود خواهم آمد» را به‌معنای نزول از مرتبهٔ رحمت به مرتبهٔ داوری توضیح می‌دهد.

Zohar, Vayera 12:201–14:212 ספר הזהר, וירא י"ב:ר"א- י"ד:ר"י

According to another interpretation, again, the proper reading is 'asu (they have made), and this accords with the translation of Onqelos. It says: "I will go down and see." Are not all things revealed before the Almighty that there was need for Him to go down and see? The expression, however, "I will go down", implies descent from the grade of mercy to that of rigour, and by "and see" is meant the consideration of the kind of punishment to be meted out to them

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

بند 19

89 רש"י פי' בחומש ארדה נא למד לדיינים שלא יפסקו דיני נפשות

אלא בראיה

راشی (רש"י) از عبارت «فروود می‌آیم و می‌بینم» چنین می‌آموزد که قضات نباید بی‌آنکه خودشان ببینند، دربارهٔ پرونده‌های مستوجب اعدام حکم کنند.

Rashi on Genesis 18:21 רש"י על בראשית י"ח:כ"א

ארדה נא. למד לדיינים שלא יפסקו דיני נפשות אלא בראיה, הכל כמו שפרשתי בפרשת הפלגה. דבר אחר, ארדה נא לסוף מעשיהם: הכצעקתה. של מדינה: הבאה אלי עשו. וכן עומדים במדרש, כלה אני עושה בהם, ואם לא יעמדו במדרש אדעה מה אעשה להפרע מהן ביסורין ולא אכלה אותן. וכיוצא בו מצינו במקום אחר, ועתה הורד עדך מעליך ואדעה מה אעשה לך (שמות ל"ג); ולפיכך יש הפסק נקדת פסיק בין עשו לכלה, כדי להפריד תבה מחברתה. ורבותינו ...

ארדה נא I WILL GO DOWN NOW — This teaches the judges that they should not give decisions in cases involving capital punishment, except after having carefully looked into the matter — all as I have explained in the section dealing with the dispersion of the nations (11:5). Another explanation of is: I will go down to the very end of their doings (I ארדה נא will fathom the depths of their wickedness) WHETHER ACCORDING TO THE CRY OF IT (literally, of ... her) — i.e. the cry of the

Pentateuch with Rashi's commentary by M. Rosenbaum and A.M. Silbermann, 1929-1934 (Public Domain) • Pentateuch with Rashi's commentary by M. Rosenbaum and A.M. Silbermann, 1929-1934 (Public Domain)

90 דאיתא בת"ז

ارجاعات Kehot برای این کلمات (یادداشتش در پایین آمده است).

یادداشت كهوت

בהקדמה (פתח אליהו).

91 در دعای آغازین الياهو (الياهو)، «پتاح الياهو» (פתח אליהו, Patach Eliyahu), درباره ده مرتبه تجلی (ספירות, Sefiros) گفته می‌شود: «یکی بلند، یکی کوتاه و یکی میانه».

Tikkunei Zohar 17a:13 תקוני זוהר י"ז א:י"ג

ואלין עשר ספירות. אינון אזלין כסדרן. חד אריך וחד קצר וחד בינוני
Constantinople, 1740 (CC-BY-NC)

92 גמ"ח בין לעניים בין לעשירים

اعمال نیکوکاری از صدقه برترند، زیرا هم برای فقیران انجام می‌شوند و هم برای ثروتمندان. در اینجا، این نشان می‌دهد که مهر (חסד, Chesed) از شفقت فزاینده‌تر می‌رود.

Sukkah 49b:11 סוכה מ"ט ב:י"א

תנו רבנן: בשלשה דברים גדולה גמילות חסדים יותר מן הצדקה. צדקה — בממונו; גמילות חסדים — בין בגופו, בין בממונו. צדקה — לעניים; גמילות חסדים — בין לעניים בין לעשירים. צדקה — לחיים; גמילות חסדים — בין לחיים בין למתים.

Our rabbis taught: In three respects gemilut hasadim is superior to charity: charity can be done only with one's money, but gemilut hasadim can be done with one's person and one's money. Charity can be given only to the poor, but gemilut hasadim both to the rich and the poor. Charity can be given to the living only, gemilut hasadim can be done both to the living and to the dead.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Daf Shevui (CCO)

بند 20

93 ראובן

ליا (לאה) نخستین پسرش را روبن (ראובן) نام می‌نهد، «زیرا نام چهارحرفی (ה', Havayah) رنج مرا دیده است (ראה, ra'ah)»؛ بدین‌سان، روبن با دیدن پیوند می‌یابد.

Genesis 29:32 בראשית כ"ט:ל"ב

ותהר לאה ותלד בן ותקרא שמו ראובן כי אמרה כי־ראה ה' בעיני כי עתה יאהבני אישי:

And Leah conceived, and bore a son, and she called his name Reuben; for she said: 'Because the L-RD hath looked upon my affliction; for now my husband will love me

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

94 שמעון

ליا پسر دومش را شمعون (שמעון) نام می‌نهد، «زیرا ה' شنیده است (שמע, shama)»؛ بدین‌سان، شمعون با شنیدن پیوند می‌یابد.

Genesis 29:33 בראשית כ"ט:ל"ג

ותהר עוד ותלד בן ותאמר כי־שמע ה' כי־שנואה אנכי ויתן־לי גם־את־זה ותקרא שמו שמעון:

And she conceived again, and bore a son; and said: 'Because the L-RD hath heard that I am hated, He hath therefore given me this son also.' And she called his name Simeon

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)



درباره این نسخه

.the notes و our explanations ,the English translation ,This edition contains the Hebrew text

The Hebrew text of Torah Ohr: © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted.

.Our English translation, made from the Hebrew without Kehot's notes: CC BY-NC 4.0

.Our explanations, with the overview, the questions and the page for children: CC BY-NC 4.0

The notes: Kehot's marei mekomos ("Sources and References", including the Rebbe's notes) © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted; our notes on them: CC BY-NC 4.0.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA); The Holy Scriptures: A New Translation (JPS 1917) از طریق سفاریا: (Public Domain); William Davidson Edition - Vocalized Aramaic (CC-BY-NC); Wikisource Talmud Bavli (CC-BY-SA); Kehot Publication Society (CC-BY-NC); Torat Emet 357 (Public Domain); Mishnah Yomit by Dr. Joshua Kulp (CC-BY); Pardes Rimonim (Public Domain); The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain); Pentateuch with Rashi's commentary by .M. Rosenbaum and A.M. Silberman, 1929-1934 (Public Domain); Constantinople, 1740 (CC-BY-NC); Daf Shevui (CCO)

This edition as a whole: CC BY-NC 4.0. Shuls, schools and non-profit projects may copy, print and share it freely, and may ask for donations to cover the cost of printing; it may never be sold. Credit Kehot Publication Society and likuteitorah.com. <https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0>

ترجمه و شرح انگلیسی: با کمک هوش مصنوعی (openai/gpt-6-luna-pro:batch) برای likuteitorah.com تهیه شده و با متن عبری و سفاریا مقابله شده است؛ هنوز ویراستار انسانی آن را بازبینی نکرده است. لطفاً هر مطلب مهمی را با متن عبری مقابله کنید.

ربه خواست که ماماریم پارشای آن هفته، «پارشای حسیدی»، در همان هفته و در طول هفت روز آن آموخته شوند (Sichah of Shabbos Parshas Vayakhel 5725 · Toras Menachem vol. 42, pp. 306–309 /parsha). چرا آن را بیاموزیم و برکات ربه: likuteitorah.com/about/the-chassidishe-parsha

پروژه‌ای رایگان و غیرتجاری؛ هیچ چیز در اینجا فروخته نمی‌شود. وابسته به Kehot, Sefaria یا کتابخانه لوباوویچ نیست. © likuteitorah.com

از likuteitorah.com/fa/torah-ohr/vayeira/2

تقدیم به افتخار

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

پدر ربه، רב לבوی بیטשאک